Schurdans.

Wehsturigs stahsts.

Latwiski tulkojis

J. Upits.

Rigâ, 1899.
Tulkotaja apgahdibâ.

Schurdans.

Wehsturigs stahsts.

Lum.
197.

Latwiski tulkojis

J. Upits.

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
~~66 544~~

Rigâ, 1899.
Tulkotaja apgahdibâ

Дозволено цензурою, Рига 29-го ноября 1899. г.

Est. A
Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
25075

Drukajis A. Gemuts Jelgawâ, Katołu eelâ Nr. 32.

I.

7. oktobrî 1791. gadâ puhta weefuligs wehjſch pa Awiņjonas pilſehtu Franzijâ, lauſdams ſarus un pehdejàs lapas notraukdams kokeem dahrſos un bulwaros.

Bija ap pulkſten dewiņeem wakarâ.

Pee Ronas wahrteem, kur wakts ſtahweja tàpat kà pee wiſàm zitàm pilſehtas iſejam, neweena pehz faules noeefchanas neiſlaiſchot, kluſi peenahza kahda feeweete. Pamanijuſe uſ preekſchu un atpakaļ bahrgi ſokodamo ſtundneeku gaŗ puswirus wahrteem, wiņa apſtahjàs un peeſpeedàs pee muhra augſtà walņa.

„No kahjam gahſch noſt!“ ſtundneeks dufmigi ſpkaudijàs, tuwodamees wakts buhdai.

„Kur tu, La=Wiolet? Waj aiſmirſi pawehli?“ no tureenes atſkaneja.

„Lai wiņus welns ar wiſàm kapteiņa pawehlem. Tà ween jaluhko ka ne=eegahſch Ronas upê.“

„Kad tà, aiſſlehdſ wahrtus un wakté pee loga.“ Un ſtundneeks tuhlit ſteidſàs iſpildit preekſchneezibas pawehli.

Pee walņa peeſpeeduſès feeweete iſleetoja few par labu ſcho azumirkli. Putna ahtrumâ wiņa iſſkrehja zaur wahrteem, un fahka drebet, kad tuhlit pehz tam ſmagàs durwis blahkſchkedamas aiſzirtàs. Wiņa ſteidſàs uſ koka tiltu.

Wezà tilta balki un ſpahres, it kà gatawodamees lihdſi eet upes wilneem, kraukſchkeja un plihſa weefulam peedurotees. Neſkatotees uſ draudoſchàm breefmam, duhſchigà feeweete, peeturedamàs pee trelineem, drofchi uſkahpa uſ tilta. Apdomiba ſche nebija welta, jo breefmigais weefulis to kaut kuŗâ azumirklî wareja kà ſpalwiņu pazelt un pahrmeſt pàr malu.

Ahtri ſkreedamee beeſee padebeſchi paſchkihràs, parahdijàs bahlais mehneſis un wiņa ſadragatee ſtari apgaiſmoja nokawejuſchos zilweku. Ta bija jauna, ſmuidra ſeeweete. Wiņas lauzineeku apgehrbu apklahja tumſchs mehtels. Wiņas kuplee melnee mati bij ſatihti platâ pukainâ bantê, bet nebija tik melni, kà ſkaiſtules azis.

Wiņa jau bij pagahjuſe lihdſ pus tiltam, kad uſ reiſ otrâ galâ iſdſirda ſmeeklus un wairak zilweku ſarunu. Iſbaidità ſeeweete, kuŗa tikko nepagihba, ſteigſchus rokas gruhda kabatâs.

„Ir naſcha naw!“ wiņa ar breeſmam eeſauzàs.

Ne nu wareja eet uſ preekſchu, ne atpakaļ: breeſmas abejadi bij neiſbehgamas! Ahtri wiņa apdomajàs, eerahwàs dſiļak mehtelî un peeſpeedàs pee trelineem. No dimpadſmit zilwekeem ſaſtahwoſchs pulks nahza arween tuwak. Zilweks, kas ſtahweja gahjeena preekſchgalâ, pirmais pamanija tumſcho buhtni un uſ reiſi to paſina par ſeeweeti.

Ne wahrda neſazijis, wiņſch ſaņehma to aiſ rokas, atwilka no trelineem un atſedſa wiņas ſkaiſto gihmiti.

„Ai! Brandefuel!“ wiņſch kleedſa. „Nahz drihſi ſchurp, pamihļotees ar daiļawu!“

Peenahza ari wiņa beedri. Wini bij gehrbuſchees ſkrandainos karſeiwju munderiņos. Wini peedereja pee kahdas ſtipri iſplatijuſchàs laupitaju bandas, Woklifka armijâ, un ſauzàs paſchi par duhſchigeem raſbaineekeem. Tas, kuŗu nofauza par Brandefueli, apſkatija nepaſihſtamo.

„Ratapjola!“ wiņſch eeſauzàs.

Pee ſcheem wahrdeem iſ pulka iſnahza treſchais, jauns bruhnmatis.

„Kardelin!“ uſ wiņa metàs drebedamà ſeeweete.

„Kardelin, glahb, apſarga nabaga Ratapjolu, wiņa ſwehtìs tewi un buhs pateiziga lihdſ pehdejai ſtundiņai!“

„Bet kas tad tewi iſbeedeja?“ tas jautaja kluſi.

„Brandefuels noſwehrejees mani nokaut,“ wiņa teiza.

„Glahb mani!“

„Atkahpjatees, ſehni!“ Kardelins kleedſa. „Man japahrruna ar wiņu kahds noſlehpums.“

Beedreem bij wifeem labi paſihſtama Kardelina ſmagà duhre, tadehk tee tuhlin atkahpàs.

„Tad tew ir eenaidneeki, Ratapjol?“

„Memujel kundſe mani eenihſt.“

„Par ko tad?“

„Es tikai drukku paſmejos par winu.“

„Un tad tadehk meklè jau tawas dſihwibas? Bet tu ari palaid mehli uu aiſkar Wokliſka armijas kareiwus. Tu zelees mums preti. Tawa waloda taws leelakais eenaidneeks un ta paſudinàs tewi.“

„Ai, apſchehlojees par mani!“

„Schodeen luhdſees, bet waj ir ilgi, ka ſmehjees par manàm luhgſchanam? Tagad ſajuhti, zik grùhti ir luhgtees un paſemotees.“

„Apſchehlojees, apſchehlojees . . . glahb mani!“

„Klauſees, ja es tewi ſche pametu, tad eſi beigta.“

„Ai, nepamet . . . Es gribu wehl dſihwot, gribu dſihwot ſawai meitai, Kardelin!“

„Nebihſtees! Es nemſchu tewi ſawâ apkardſibâ, tikai, ſinams, ar norunu; teikſchu ſaweem beedreem, ka tu noſchehlo ſawus darbus un tam par apleezibu topi Kardelina ſeewa.“

„Tas naw eeſpehjams,“ wiņa kluwa nemeeriga.

„Naw eeſpehjams?! Bet es tewi mihleju ilgu laiku, mihleju, kad tu wehl biji pee wihra, Ratapjol, un tagad tewi mihlu wehl wairak. Tu to ſini, ka tikai tawa atteikſchana eetrenza mani Schurdana armijâ. Apdomà, ka tu weena weeniga wari darit mani laimigu, ka tu weena . . .“

„Es newaru buht tawa ſeewa.“

„Newari! Ta pate dſeefma!“

Abi klufeja. Te Kardelins dufmigi eeſauzàs:

„Tew ir zits mihlakais . . . Atbildi: kur tu eedama?“

„Drihſak mirſtu, nekà atbildu.“

„Nu, mirſti ar'! Ja manis nemihli, tad netopi ari zitam!“

Kardalina trakums aiſſneedſa pehdejo pakahpeenu; wiņam tikko dwaſcha neapſtahjàs.

„Wiņa nofauz muhs par plehfoņeem, flepkawam un laupitajeem" winfch pagreeſàs pret Brandefueli.

„Es paſihſtu ſcho muiſchneezi," tas atteiza ſauni.

„Sweeſchat wiņu upê, ſehni, Ronâ! Tur wiņas zelſch!"

Peedſehrufchos raiſbaineeku pulks, Kardelinam nowehrfchotees, metàs uſ neapfargato feeweeti.

„Un tu pats gribi noflihzinat mani, Brandefuel?" wiņa lepni noſtahjàs tam preti.

Beedri, kurus ſchis jautajums apmulſinaja, atlaidàs, bet pats wadons kleedſa:

„Smeetees! . . . Apwainot! . . . Uhdenî wiņu, ſehni! Uhdenî!" Nelaimigà aiſſlahja azis, wiņa domaja par ſawu maſo Miettu. Bet tikko Brandefuela roka aiſkahra wiņas plezu, wiņa metàs uſ wiņu kà eewainota lauwas mahtite un tik ſpehzigi atgruhda to no ſewis, ka tas tuhliņ nowehlàs gar ſemi.

„Mirſchu, bet ne no tawas rokas," wiņa teiza nizinofchi.

„Nokaujat!" wiņa pehz tam droſchi pagreeſàs pret ziteem.

„Ja, nokaujat! Wiņai jamirſt!" Brandefuels, uſzeldamees, atkahrtoja.

„Wehl wis ne!" kahda balſs atſkaneja aiſ wiņa.

Kahds zilweks drihſ peenahza un weenu raiſbaineeku pehz otra nowehla gar ſemi un noſtahjàs Ratapjolas puſê ar garu naſi rokâ.

„Luſiņjans!" wiſi reiſâ eewaidejas.

„Ja, Luſiņjans! Nu nahkat tik kahdi!"

„Naſchus, ſehni!" Brandefuels kehrza.

Tuhliņ wairak naſchu noſchibeja nakts tumſchumâ.

„Mehs eſam paſudufchi Luſiņjan!" Ratapjola, bailigi pee wiņa peeſpeedufès, peeſihmeja. „Mani glahbjot, ſaudeſi pats ſawu dſihwibu."

„Ne, iſglahbſimees abi. Tizi tikai un nebihſtees."

To teizis Luſiņjans pazehla wiņu ſawàm ſtipràm rokam un ar weenu lehzeenu atradàs trelineem pahri.

„Lihdſ redſefchanai, kungi!" winfch nizinofchi kleedſa un preekſch fatreektàs bandas azim ar ſawu dahrgo naſtu nolaidàs Ronas upê.

Wiſi peefkrehja pee malas: ahtrà ſtraume jau bij norijuſe ſawu upuri.

„Peedſehràs uhdena“ Brandefuels ſmehjàs. „Un nu Memujel kundſe buhs deeſgan pateiziga; winas wehleſchanàs, nobeigt Ratapjolu, iſpildita. Tagad tik wajaga ſteigtees, winai to paſinot.“ —

Ronas upes widû atrodoſchà Bartelos fala bij apaugufe kofchu meſchu. Salas weenâ pufê atradàs kahdi trakteeri, otrâ atkal weetejo muiſchneeku wafaras mahjas un kahdas ſwejneeku buhdas. Kahdâ iſ nameem, kas bij eeſchogots augſtu muhra fehtu, ſchinî wakarâ fapulzejàs apakſchas ſahlê kahdi dſwpadſmit zilweki. Tur bija gan pafaules behrni, gan muhki un muhkes. Wiſi bija kluſi un baiku pilni.

„Muhſu Ratapjolas pawiſam nemana,“ kahds kungs teiza, pret kuru wiſi klahtefofchee uſwedàs ar redſamu zeenibu.

„Luſinjans aiſgahja winai preti, Niel kungs,“ kahda padſihwojuſe feeweete atbildeja, gehrbuſês ſemneeku drehbês.

„Waj winſch winu atrada? Waj winai iſdewàs iſeet no pilſehtas!“

„Par Ratapjolu naw ko bihtees, wina gudra un weikla.“

„Bet ſchurdans nekauj neweenam iſeet.“

„Zerat!“ wina plezu aiſkahra kahds garidſneeks.

„Zeribas iſſihkſt, katra deena laupa tàs, abata kgs,“ ſchis atbildeja. „No atminamàs 21. auguſta nakts, kas aſinim aptraipija muhſu nabaga Awinjonu, es apflehpos ſche, atſchkirts no feewas un behrneem. Mana pafcha azu preekſchâ Schurdana ſaldati fanehma winus un eeſlodſija pahweſta pilî.

„Wineem atdos brihwibu, Schurdans atlaidis fawu upuru leelako dalu.“

„Tas tad man dara breefmas. Winſch patur tikai tos, kuŗus iſredſejis preekſch nahwes. Es eefneedſu luhgumrakſtu konwentam, bet atbildes nedabuju.“

„War gaditees, ka atbilde pee jums nenonahza. Wifeem ſinams, ka Schurdans aptur katru paſtu uu tàs wehſtules, kas adrefetas par wainigàm atſihtam perſonam, patur pee fewis“.

„Tà tad wini ir paſudufchi, Schurdans nefaudſês winu.“

Pehz 21. auguſta rewoluzijas, kas aplaupija un iſpoſtija baſnizas un daudſ priwatu namu un apzeetinaja newainigus, Awinjonas eedſihwotaju leelakà dala iſklihda. Daſchi pehz tam greeſàs atpakaļ, bet leelakà dala uſturejas Prowanſê. Tee, kas daſchadu eemeſlu dehļ newareja tur nokluht, atrada zereto pat-

wehrumu uſ Bartejos ſalas pee rentneeka Luſiņjana. Wiņi gaidija dumpja un Schurdana galu. Wiņi domajàs ſche buht drofchi, jo Schurdana karaiwji wehl nebij uſofchņajufchi, ka wiņi te uſturas.

Te uſ reiſ ee=ejas durwis ar leelu trokſni atſprahga un uſ fleegſchņa parahdijàs Luſiņjans, turedams uſ rokam Ratapjolu, kas bij gluſchi beſ famaņas. Wiņas matu biſes bij iſirufchas un wilkàs pa ſemi. „Laiſchat pee uguns!“ Luſiņjans fauza, tikko waredams elpu atņemt. „Drihſi, drihſi!“

„Kungs, Deews! Kas tad nu notizis?“ uſ wiņu metàs ſemneeze, Luſiņjana mahte.

„Dabuſi to wehlak ſinat, mahte; tagad palihdſi nabaga Ratapjolai.“ Un wiņſch noguldija Ratapjolu pee uguns=kura un uſmeta uſ uguns faufus ſchagarus.

Seeweetes apſtahja nelaimigo un eefahka wiņu atdſihwinat. Pehz pahris minutem faſtingufchàs meefàs fahka parahditees wahjas dſihwibas ſihmes. „Atdſihwojàs!“ Luſiņjans eefauzàs lihgſmi un tikai tad eedomajàs par ſewi.

Iſmaſgajis rehtas un pahrgehrbis faufas drehbes, Luſiņjans eefahka ſtahſtit brihniſchkigo notikumu. Ratapjola uſmanigi klauſijàs ſawâ glahbejâ un wiņas azis runaja daiſas walodas wahrdus. Tad Niel kungs tuwojàs jaunai ſeeweetei.

Jums naw wehſtules, Niel kungs,“ wiņa teiza, nefagaidijuſe pat jautajuma.

„To jaw domaju,“ wiņa gihmis pahrmainijàs. „Schurdans, ſinams, tahs atnehmis.“

Ne, uſ juhſu wahrda nepeenahza neweena wehſtule; to dabuju ſinat paſta kantorî no paſchas direktrifes, manas labakàs draudſenes. Bet es jums atnefu labu wehſti: zeetumu durwju farga ſeewa eelaida mani pahweſta pili un es redſeju juhſu ſeewu.“

„Waj wiņa dſihwa?“ wezis fauza preezigi.

„Dſihwo un zere drihſ tapt brihwa.“

„Un dehl?

„Dſihwo tanîs pat zeribâs. Weenigais noſeeguma peerahdijums pret wiņeem rahdàs atraſts Niel kundſes rakſtitâ wehſtulê abatam Milo, kurâ iſteikta daſcha paſaufchanàs uſ to, ka Franzija praſa atbildibas no Schurdana. Abats Milo jaw iſſauzis kara generali Ferier. Wiņi nahks uſ Awiņjoni, ja Schurdans neatlaidis ſawus zeetumneekus.“

„Kas tad man jadara?“

„Jaatſtahj Bartelofa un jadodas tahlak no Awinjonas, uſ Bokeru waj Pan-Set-Efpri un tur jafagaida laika pahrmainas.

„Natapjolai taiſniba,“ Luſinjans eemaiſtjàs.

„Jums jaiſbrauz drihſi, jo Schurdana ſaldati jau eefahkuſchi uſgluhnet ari ſcho falas puſi un ſchàs deenas notikumi winus war uſweſt uſ muhſu pehdam.“

„Labi es riht pat aiſbraukſchu uſ Pan-Set-Efpri,“ Niel kungs to iſteiza ſaweem nelaimes beedreem un tad wiſi kopà noſpreeda, ka jaiſbrauz riht, jaw pirms gaiſmas.

Wiſi ſchkihras iſeedami ſawàs iſtabàs, un ſahlê palika tikai Natapjola, Luſinjans un wina mahte.

„Mam, Natapjola gulés pee tewis,“ Luſinjans teiza:

„Ai, es labak wehletos greeſtees atpakaļ uſ Awinjonu,“ wina ſazija.

„Tagad jau wehlu un pilſehtas wahrti aiſſlehgti,“ wezenite atbildeja.

„Pahrguli ween un es pats riht labi agri tewi nowediſchu pee tawas Miettas.“

Mahte aiſgahja uſtaiſit weetu un jaunee ļaudis palika weeni.

Luſinjans ar nepazeetibu gaidija ſcha azumirkļa.

„Bet kà tu tur eeradees uſ tilta?“ wina jautaja.

„Es ſinaju, ka tu nahkſi, tadehļ gahju tew preti, un, kà redſi, peeſteidſos ihſtâ brihdi.“

„Tas ir likteņa nolehmums: papreekſch glahbi meitu, tad atkal mahti. Ar ko tew to waru atmakſat, ar ko peerahdit ſawu pateizibu, Luſinjan?“

Un winſch ſtahweja winas preekſchâ nokahrtu galwu un ſaſchņaugtu ſirdi.

„Topi mana ſeewa, Natapjol!“

„Es! Tawa ſeewa . . .“ wina pazehlas no krehſla.

„Tu eſi tik laba, tik droſcha un zeeniga . . . Es tewî eemihlejos no tàs deenas, kur man gadijàs glahbt tawu Miettu.“

„Ja, atminos . . . tu eeliki manâs rokâs behrnu un muhſu azis. ſaſtapàs Es ſaprotu wiſu . . .“

„Un neſadufmojees?

„Ne.“ Natapjola uſſmaidija. „Efmu meerâ buht tawa ſeewa, Luſinjan, es newilzinos atdot tew ſawu dſihwibu.“ Un

wiņa paſneedſa tam ſawas rokas, wiņſch kahrigi tàs ſatwehra un nokrita uſ zeļeem wiņas preekſchâ.

II.

Schinî pat wakarâ Awiņjonâ, kahdâ greſnâ weeſ=iſtabâ, ſapulzejàs neleela beedriba.

Tur bija trihs jaunas damas: Memujel, Laflèr un Mandes kundſes. Diwu pirmo kundſchu wihri ſtahweja Awiņjonas rewoluzijas partijas preekſchgalâ, ahrigi atſihdami Schurdana waldibu, bet pateeſibâ pahrwaldija paſchu Schurdanu. Tikai zaur ſcho wihru gahdaſchanu wiņſch bij tizis armijas preekſchgalâ. Treſchàs wihrs bij kahds apteekars. Pirmàs ſeeweetes bij ſkaiſtas un greſnas, kamehr pedejà bij gluſchi praſta. Trihs wihri ſarunajàs pee loga: tee bij Laflèrs, Mandes un kahds neweikls ofizeers.

„Major Peitawen,“ pret wiņu pagreeſàs Memujels, kas lihdſ ſchim runaja ar Laflèr kundſi, kuŗa dſiļâ krehflâ atſweluſès un azis aiſmiguſe wiņâ noklauſijàs, „Peitawen, waj mehs generali redſeſim ſchodeen?“

„Generals ſolijàs buht, un wiņſch pawiſam naw no teem, kas dotà wahrda netur.“

Tanî paſchâ azumirkli atwehràs durwis un ſulainis peeteiza: „Generals Schurdans!“

„Wiſi peezelàs, iſņemot Memujel un Laſler kundſes, kuŗa pehdejà bij ſchahs ſabeedribas karaleene.

Schudrans eenahza

Tas bij maſs, tukls zilweks no 34 gadeem, gehrbees mundeerâ, kuŗu walkaja kà deenâ tà naktî ar wiſàm goda ſihmem. Schis apgehrbs faſtahweja no ſileem ſwahrkeem, kuŗeem bij balta apkakle un pa daudſ ihſas peedurknes, iſ kuŗàm iſkahràs rupjas ſemneeka rokas. Platâ ſikſnâ karadamees ſobens, kas bij milſtgâ leelumâ preekſch wiņa, kuļadamees pee wiņa ihſajàm un reſnajàm kahjam, ſchwakſteja, ka tuhliņ auſis krita zeeti. Sem ſwahrkeem atradàs balta weſte un joſta, aiſ kuŗas ſtahweja aiſbahſtas pahris piſtoles. Silàs epoļetes, jahjamàs bikſas dewa pilnu generaļa iſſkatu. Uſ galwas ſtahweja ſchandarma zepure ar leelu ſarkanu kokardi un tahdu pat ſpalwu kuſchki. Sem ſchàs zepu-

res iſkahràs ſawehlufchos matu ſprogas, kuri ſufekli maſ paſina un kuri nokarajàs par ſapihkufcho un ſaraukto peeri. Azu iſſkats bij plehſigs un ſwehrifks.

Gahjeenu atklahjà milſigs dogu fugas funs, kas ſkali reedams ſahka meſtees uſ wifeem un lehkat pa dihwaneem un krehſleem. Suna reeſchana un ſobena ſchwakſteſchana iſzehla tahdu ne=eedomajamu trokſni, ka pirmejàs minutès ne par ko nebij eeſpehjams ſadſirdet weenam otru. Schurdans apſauza funi, ſaneh=ma to aiſ kakla ſkkas un iſrahwa pa durwim. Tad winſch greeſàs atpakaļ un zepuri nonehmis tuwojàs kundſem; zepures puſchkis wilkàs pa grihdu.

„Labwakar, zeenita kundſe!“ winſch paklanijàs pret Memujel kundſi.

„Tad, redſ kur generals!“ Memujels tſchukſteja Laſler kundſei auſi.

„Ko gan wairak war ſagaidit no meeſneeka dehla!“ wina ahtri atbildeja.

„Un pats ari kà meeſneeks.“

„Kalejs.“

„Schenkers.“

Schurdans tuwojàs Laſlèr kundſei. Skaiſtule ſneedſa tam preti ſawas rozinas, bet winas ſobgaligais walodas beedrs apſweizinaja generali, puſſmeekligi paloždamees.

„Sargees,“ winſch pehdigi nomanis, ka tu ſmejees par winu!“ ſkaiſtule teiza, kad generals apſehdàs ſtarp mahjas un Mandes kundſem.

„Waj Leſkijè ir atnahzis?“ Schurdans jautaja.

„Arè, kur winſch!“ Laſlèrs rahdija uſ kahdu kungu, kas patlaban pa durwim eenahza.

„Nu tatſchu ir pilna ſapulze,“ Memujels ſazija, wifeem pee galda apſehſchotees.

„Waj ari es ne=eſmu to ſkaitâ?“ jauna balſs atſkaneja.

„A! Turnals! Tu tik biji peemirſts!“ Schurdans eeſmehjàs, eenahkuſcho weeſi uſſkatidams.

Nopuhlejos ar ſawu awiſi, tadehļ ari nokawejos,“ awiſchneeks Sabins Turnals atbildeja.

„Kungi padomi atklaht.“

Eeſtahjàs klufums.

„Wispirms nahkas apſpreeſt par muhſu wangineeku likteni," Leſkijè eeſahka.

„Tas ir jautajums, ko ar wineem darit," Memujels teiza.

„Ir ari jautajuma wehrts!" Schurdans nirgajàs.

„Un juhs wehlatees winu nahwi, general?"

„Tur winam ir taiſniba!" wiſi eeſauzàs kà weenâ balſî. Leſkijè ſkumji winus uſſkatija.

„Juhs ſinat, kungi, zik es preekſch tehwijas eſmu uſupurejees, un tapehz man ir teeſibas, ſche runat. Iſſkaidroju jums, kungi, ka eeſkatu ſcho zeetumneeku nahwi ne tikai par nederigu, bet pat par kaitigu muhſu nodomeem un mehrkeem."

„Kadehł tà?" Memujels jautaja.

„Tapehz, ka ſchinî brihdî, kad Franzijai nodotamees, mehs uewaram tak preekſchâ ſtahtees ar aſinim aptraſpitàm rokam. To ari neaiſmirſtat, ka abats Milo tura wangibâ muhſu ſaldatus, kurus apſargà Feriera karaſpehks. Scho zeetumneeku nahwi muhſu patrioti aiſmakſàs ar ſawu dſihwibu. Ja Awinjona aptraipas aſinim, abats Milo dſihs tanî Feriera karaſpehku. Juhs ſinat ſcha zilweka draudſibas parahdijumus Niela familijai, winſch atreebs . . ."

„Generals Feriers nenahks," Schurdans pagroſija galwu, „winſch ir muhſu; mums naw no wina ko bihtees".

„Tas naw aplam fazits," Memujels pameta ar azim ſawai kaiminetei..

„Un tà tad juhs gribat aſinu?" Leſkijè turpinaja.

„Wajaga nokaut, iſnihzinat to partiju, kas newehlas Awinjonas peeweenoſchanas Franzijai tik tadehł ween, ka grib nodotees karałam. Labak jau tad palikt ſem pahweſta waldibas."

„Ne karałam, ne pahweſtam!" Peitawens krita walodâ.

„Tomehr wiſadâ ſinâ nahwei wajaga ſwarigakas wainas, wajaga eemeſla," Leſkijè eerunajàs no jauna, kas weens weenigs ſchinî ſapulzê newehlejàs aſins iſleeſchanu.

„Ai! eemeſlu atraſt naw gruhti!" awiſchneeks faſchutis eeſauzàs un uſnehmàs iſſkaidrot nekaunigos, negodigos nodomus, kas bij fataiſiti par uſmundrinajumu Schurdana dumpja warmahzibai, ſwehreſtibai un wina likumigai attaiſnoſchanai.

„Praſu nahwi!" Memujels, pazehlees, dobji teiza.

„Kahdu nahwi łaudis iſwehl?"

„Giſti!" Mandes paſteidſàs iſſtahdit ſawu prezi.

Schurdana ģihmī parahdijàs laimigi fmaidi: pa ſtrihdus laiku winſch fnauda un tagad dſirdeja ar weenu auſi un redſeja ar weenu azi.

„Gifte?“ Memujels eefauzas, „Ne! Wineem jamirſt no tautas rokas! Tà wajadſigs.“

Lefkijè nobahledams turpinaja:

„Pamoſtatees, kungi! Juhs murgojat no aſinim un flepkawibas. Ka tikai kahds no mums netop par pirmo upuri uſmuſinateem laudim, to tik uſmanat!“ Wiņa balſs drebeja, wiņâ bij kas praweetigs. Un to teizis, Lefkijè iſgahja no ſahles.

„Wahjſch patriots!“ Majors wiņam fauza pakaļ nizinoſchi.

Dedſigai Laflèr kundſei ari eegribejàs iſteikt ſawu ſpreedumu. Wiſi fataiſijàs wiņâ klauſitees.

„Reiſ nahwe zeetumneekeem nofpreeſta,“ ſkaiſtule eefahka, „ir laiks, kungi, ari nobeigt ſcho jautajumu. Jr ihſtais laiks, nowehrſt tautas naidneekus, kuŗu tik daudſ Awiņjonâ.“

„Par peemehru Ratapjola,“ Memujel kundſe uſkehra.“

„Nebaſchijatees, kundſes, norakſti buhs pilni un wiſeem atradiſees weetas.“

„Lauſchu atreebſchanàs buhs breeſmiga.“

„Wajaga tik wiſu ſagatawot. Mums palihdſès muhſu generaļa duhſchigee ſehni.“

„Kas runà par maneem ſehneem?“ Schurdans uſlehza.

„Eſmu wiņu generals . . . Eſmu Schurdans, kuŗam bij gods eenemt Baſtiliju un nozirſt gubernatora Lonè galwu. Lai dſihwo Wakliſka armija!“

Laupitajs iſrahwa ſobinu iſ makſts un ſahka atwehſetees ar to.

„Apmeerinees, mans duhſchigais Schurdan, tawam ſobenam wehl buhs ne maſums darba,“ Memujels teiza.

Schurdans taiſijàs atbildet, bet kahds neparedſams gadijums wiņu aiſkaweja.

Uſ eelas iſzehlàs trokſnis. Damas nobahleja, wihri fazehlàs no ſehdekleem un ſteidſàs pee loga. Kahds no wineem logu attaiſija.

„Lai dſihwo Schurdans! Lai dſihwo generals!“ uſ eelas atſkaneja.

„Nebihſtatees kundſes!“ Schurdans pagreeſàs pret tàm . . . Schee uſtizamee ſaldati apſweiz ſawu wirsneeku.“

Pehz tam winſch ſkatijàs zaur logu un jautaja: „Ko juhs gribat, ſehni?“

„Gribam parunat ar Memujel kundſi,“ kahda balſs fauza.

„Gribam winai ko jaunu pawehſtit.“

„Eenahkat ſehni.“

Neſkatotees uſ wiſàm damu bailem un winu laulatu draugu nepatikſchanàm par tik fawadu generała rihkoſchanos, durwis atwehràs un iſtabâ eenahza Brandefuels ar 11 pawadoneem.

„Ko juhs wehlatees?“ Schurdans jautaja.

„Mehs gribam jums pawehſtit, ka mums weens eenaidneeks jaw maſak: Ratapjola nomira.“

„Ratapjola!“ Memujel kundſes gihmis uſſpihgułoja.

„Duhſchigee raiſbaineeki eeſweeda winu Ronas upê!“ Un Brandefuels eeſahka notikumu atſtahſtit, fagroſidams, ka pats ar ſawu roku Ratapjolu noflihzinajis.

Wina runa tika apklahta ſkaļeem plaukſchkinajumeem un pehz tam eeſtahjàs kapa klufums.

„Juhs eſat iſdarijuſchi ſawu peenahkumu, tadehł jums ſaku daudſ paldees, ſehni!“ Schurdans beidſa.

III.

Naktî no 15. uſ 16. oktobri, ap pulkſten 3. diwi nomaſkojuſchees zilweki apſtahjàs pee Kardekjeras baſnizas durwim.

Scha tempła, kas bij weens no labakajeem Awinjonâ, tagad wairs tur neatronas. Winſch bij uſzelts netahł no neleelàs Sorgas, upites kas iſtek zaur walna apakſchu.

Nakts bij tumſcha un klufa.

„Muhſu rihkoſchanàs ar gawilem taps apſweikta,“ kahds no wineem fazija, nolikdams uſ tempła akminu trepem wehjlukturi, kuru lihdſ tam bij turejis ſem mehteła un eeſahka uſ durwim uſlipinat kahdu fludinajumu.

„Bet kahdi tad ihſti tawi nodomi?“ wina beedrs jautaja, kad lapa bij peelipinata.

„Weenkahrſchi un nedaudſkahrtigi. Schurdana warai un negodibai nebuhs gala, ja neweens neuſnemſees uſmuſinat tautu pret winu. Nu, es pee ta kehros — un tas wiſs. Iſlaſi!“

Pee wehjluktura gaiſmas bij laſams ſekoſchais:

„Awiņjonas pilſoņeem.

„Lombardâ noguldītàs leetas iſſudufchas zaur tagadejas waldibas mantas kahribu. Waldneeki pahrdewufchi muhſu baſnizu, ſwaņus un peeſawinajufchees baſnizas leetas. Waj wiņi nedomà darit tàpat ar nabaga ļaužu kihlam, kas uſglabajas lombardâ? Tautai ir teeſibas, praſit atbildibas no waldibas.“

„Netizu wis, ka Schurdanam preti zelſees,“ nepaſihſtamais ſazija. „Un ja wiņam iſdodas attaiſnotees, tad tautai un wiņas aiſſtahwjeem klahtos nelabi.“

„Pehz ſtundas mehs buhſim tahļu no Awiņjonas un neweens nekad nedabus ſinat ne muhs, nedſ wuhſu wahrda.“

Pehz nepilnas ſtundas wiņi bij tahdas lapas wairak weetâs peelipinajufchi un tad tuwojàs kahdeem wahrteem.

„Stundneeks muhs neiſlaidis,“ kahds no wiņeem teiza.

„Stundneeks!“ otrs eeſmehjàs un fahka peeſagtees ſaldatam, kas, ſlinti uſ plezeem, ſoļoja uſ preekſchu un atpakaļ, un tanî pafchâ brihdî, kad greeſàs apkahrt, wiņſch eegruhda tam dunzi mugurâ.

Saldats, kà ſibeņa trahpits, nowehlâs gar ſemi.

„Nu, uſ zeļa!“ ſlepkawa komandeja.

Un abi eefahka behgt un drihſ paſuda tumſibâ.

Gaiſmai auſtot, pulks Schurdana karotaju, ſtarp kureem atradàs ari Brandefuels, apſtaigaja zeļus. Uſ kahdàm kruſtzelem pehdejais faſtapàs ar Kardelinu.

„A, tu pafchâ laikâ: nahz man lihdſi!“

„Tew lihdſi? Uſ kureeni?“

„Pee Ratapjolas.“

„Waj tew prahts, Kardelin! Ratapjola noflihka Ronâ preekſch muhſu pafchu azim.“

„Wiņa dſihwo: Luſiņjans wiņu iſglahba. Wiņa atgreeſàs atpakaļ Awiņjonâ. Es wiņu wakar faſtapu un negribeju nemaſ tizet, ka ta wiņa ... Bet pehz tam es fekoju wiņai un nahzu pee pahrleezinafchanàs, ka wiņa ir dſihwa.“

„Tad naw ne ſekunde jakawé!“ Brandefuels, uſbudinats eefauzàs un tuhliņ ſteidſàs uſ pilſehtu.

Drihſ wiņi bij fafneegufchi wiņas mahju un apſtahjàs pee ſtuhra, kur bij uſlipinats kahds no ſinameem fludinajumeem un pee kura bij fapulzejufchees pulks ļaužu.

„Ai! jauns kas!“

„Kas no jums prot lasit?“

„Es!“ Kardelins eesauzàs.

Un winsch sahka skali lasit, tà ka wisi apkahrt stahwoschee wareja dsirdet un saprast wisus wahrdus. Bet winsch wehl nepaguwa wisu islasit, kad eelas galâ parahdijàs leels lauschu pulks; tur bija wihri, seewas un behrni. Wisi kleedsa, waimanaja un draudeja.

„Aplaupa tautu!“

„Grib badâ nomehrdet!“

„Nahwi laupitajeem!“

„Mehs prasam atbildibas!“

„Atbildibas! Atbildibas!“ pulks kauza.

„Sapulzesimees Kardeljeras tempelî: munizipalitates (tà sauza Awinjonas waldibu) lozekli atnahks ar mums issaidrotees.“

Brandefuels un Kardelins peebeedrojàs pulkam, aismirsdami sawu nodomu, nokaut Ratapjolu.

Schinî pat brihdî Lusinjans eenahza Awinjonâ un, negreesdams us laudim nekahdas wehribas, gahja taisni us Ratapjolas dsihwokli.

Durwis bij wakâ un winsch uskahpa pa trepem.

„Es tas esmu, Lusinjans!“ winsch paklusam peeklauweja pee kahdam aisslehgtam durwim.

Durwis puswiru atwehràs un tajâs parahdijàs kahds behrns.

„Waj manis nepasihsti, Mietta?“ winsch jautaja.

„Pasihstu.“

„Waj mama mahjâ?“

„Mahjâ.“

Mietta atwehra durwis gluschi wakâ un Lusinjans eegahja glihti uskoptâ istabâ.

Is otras istabas isnahza Ratapjola.

„Esmu pasteidsees ihstâ laikâ!“ winsch ussahka.

„Kas tad notizis?“ wina jautaja.

„Kardelins usschnaja tawu brihnischkigo isglahbschanos un es bihstos, ka winsch tewi nenonahwe. No schejeenes jalaischas prom, zik drihs ween eespehjams. Behds, Ratapjol, behds drihs! Kastikjona mahja gatawa tewi usnemt katrâ laikâ, tur tu buhsi apsargata pret wisàm breesmam.“

„Es tew eeschu lihds, kur tik gribi, Lusinjan; Awinjonu atstahschu bes noschehloschanas. Es tikai sche atnahzu zeribàs,

glahbt Schurdana wangineekus, — bet, ak wai! newareju neka iſdarit."

„Eeſim, eeſim, Ratapjol!" Luſinjans apkampa winu un wilka to zeeſchi pee ſawas kruhts.

Ratapjola ſteigſchus apgehrba Miettu, eetinàs mehtelî un ſem apſargataja rokas iſgahja no dſihwokla.

Uſ eelas tikuſchi wini iſbihjàs: Awinjona trakoja un wilnojàs kà ſatrakota juhra. Behgli ſteidſàs uſ Ronas wahrteem, bet pretim dſihdamees lauſchu pulks gruhda tos atpakaļ, tà ka uſ preekſchu wareja kuſtetees tikai leelàm mokam. Ratapjola ſaprata, ka leeta naw laba un apflehpa ſawu gihmi.

Luſinjanam eegribejàs ſinat ſcha mudſchekla eemeſlu, tadehl winſch pagreeſàs pret lahdu garam eedamu pulku, apbrunojuſchos nuhjam un zirwjeem. Kahds zilweks winam wiſu iſteiza. Ratapjola eekarſa: wina iſteiza wehleſchanos, greeſtees atpakaļ un dumpjoſchanos iſleetojot glahbt Niel kundſi. Bet Luſinjans winu no ta attureja. Wini peegahja pee wahrteem. Tee tagad bij apſargati no plukateem un deedelneekeem, kuri dſihwo apakſch klajas debeſs.

„Iſeeſchana aiſleegta!" kahds no wineem uſſauza rupji, Luſinjans apſtahjàs.

„Kur juhs ejat?"

„Uſ Wilnewu, lai no tureenes pahreetu Kaſtiljonâ. Waj tad juhs manis nepaſihſtat?"

Daſchi pateeſi winu paſina.

„Juhs eſat Awinjoneets, warat eet," winam ſazija; „bet ſchi feeweete?"

Kamehr Luſinjans ſchaubijàs pateeſibu atklaht, wina ahtri atſedſa gihmi un ſkatijàs drofchi uſ laudim.

„Ratapjola!" wiſi eekleedſàs.

„Ne-eſmu tautas naidneeze, to juhs ſinat. Iſlaiſchat mani!"

„Ratapjol," kahda ſeewa eeſahka... „ſchahdâ brihdî tu newari iſeet. Tawa drofchiba uſturès muhs, tu ſchodeen mums wajadſiga. Nahz mums lihdſi Kardeljeras templî, pawadi muhs!"

„Lai dſihwo Ratapjola!" lauſchu pulks ſauza.

Un tanî pat minutê, pirms Ratapjola ſpehja ko atbildet, wina tika atſchkirta no Luſinjana un lihdſ ar Miettu aiſrauta uſ baſnizu.

No wifeem munizipalitetes waldibas lozekleem bija tikai Lefkijè labprahtigs un ar labeem nodomeem. Lihdſ rewoluzijas laikam winſch bij par notariju. Winſch prata pehz patikſchanas runat ar kaudim, wareja uſmuſinat waj ari apmeerinat winu kaiſlibu, tadehk ſchinî deenâ wina wahrds ſtahweja wiſu mutês.

Pulkſten dewinos baſniza jaw bij pahrpildita kaudim. Seeweetes raudaja un luhdſa Deewu un winu ſtenefchana un waidefchana apſkurbinaja wihru lahdefchanu un kleegſchanu. Uſ rahtsnamu jaw bij aiſſuhtitas 3 ſuhtneezibas ar uſaizinajumu Awinjonas pilſehtas waldibas lozekleem, lai uſ kauſchu kaukſchanu eeraſtos baſnizâ. Bet uſaizinajums palika beſ atbildes: neweens nenahza preekſchâ. Wiſs pulks gribeja jaw dotees uſ rahtuſi.

Schinî brihdî ſinamais pulzinſch Ratapjolu eerahwa baſnizâ. Uſ winu tagad negreeſa nekahdas wehribas, jo wiſi jaw bij deeſgan eedrofchinajuſchees. Wina nofehdàs kahdâ tumſchâ kaktâ un eenehma iſbihjuſchos Miettu klehpi.

Te uſ reiſ pulkâ iſzehlàs ſajukums; baſnizâ eenahza Turnals. Winu tuhliņ eeraudſija, paſina un apſtahja.

„Ar ko darifchanas?“ awiſchneeks jautaja.

„Gribam ſinat, kur palika muhſu kihlas no lombara,“ pulks eekauzàs.

„Turpat lombarâ.“ Turnals atbildeja.

„Melo! Melo!“

„Waru jums apleezinat...“

Wiſs pulks draudoſchi winu uſſkatija un winſch ſaprata, ka tee ne ar ko naw apmeerinami. Bet ſchinî brihdî tautas ſuhtnis baſnizâ eewilka welti pretodamos Lefkiju. Turnals winu eeraudſija.

„Luhk, kur Lefkijè!“ winſch wehſtija. „Winſch jums, kungi, iſſkaidros wiſu!“ Un ſcho azumirkli iſleetodams, kad pulka uſmaniba greeſàs uſ Lefkiju, Turnals paſuda no baſnizas.

„Uſ katedri! Uſ katedri!“ Lefkijam wisapkahrt kleedſa. Un ſimtàm ſpehzigas rokas ſakampa winu kà ſpalwinu un uſzehla uſ katedri.

„Mihlee lihdſpilſoni!“ winſch eeſahka. „Es peepalihdſeju rewoluzijai wiſeem ſpehkeem, tadehk ka tureju ſcho pahrgroſiſchanos par wajadſigu un derigu...“

„Mums newajaga runas! Kur palika tàs leetas, kas noliktas lombarâ?“ pulks kauza.

„Tu tahs nosagi, rasbaineeks!“

„Gribat ar muhsu nabadsibu eedsihwotees.“

„Gribat muhs badâ nomehrdet.“

Un jauni apwainojumi kà krusa krita us Lesskijè galwas. Wairak reis winsch lausàs isskaidrot, atbildet, bet wiņa balss pawisam pasuda tik daudz lauschu balsîs.

Winsch gan mehginaja ar labu un draudeem, bet tas neka nelihdseja; ar wiņu notika breesmigi.

„Nost ar rasbaineeku! Nost ar wiņu!“ satrakotais pulks kleedsa. Un tanî pascha azumirklî Lesskijè tika nosweests no katedra us lauschu galwam, kuri kà wehtraina juhra kustejàs. Ar kleegschanu, lamaschanos un smilkstoschanu wiņu aisrahwa lihdz korim. Nobahlis un gluschi nespehzigs, winsch atlaidàs krehslâ. Us wiņa luhgumu wiņa preekschâ nolika tintes pudeli, spalwu un lokstni papira un dreboschu roku winsch usrakstija sekoschu teikumu:

„Leeku preekschâ waldibai, atwehrt kihlu lombaru, lai tautai peerahditu, ka naw nekahdas aplaupischanas.“ Un winsch teem pasneedsa rakstu ar scheem wahrdeem: Nemat! Juhs esat apmeerinati. Atlaischat mani tagad.“ To teizis, winsch taisijàs iseet; bet te us reiz, no spehzigas rokas wadita, nuhja ar tahdu sparu gahsàs us wiņa galwas, tà ka nelaimigais nowehlàs pee altara pakahpeeneem. Tagad wifs pulks gahsàs us wiņu un katrs tureja par sawu peenahkumu, wiņam dot kahdu spehreenu.

Wihreeschi strahdaja ar nuhjam un dselss stangam, kamehr seeweetes ar adatam un schkehrem. Pa gaisu skraidija krehsli, lampas, lukturi un lahpas, kas paschus slepkawus eewainoja. Nelaimigà rokas pazehlàs un atlaidàs kà eewainota putna spahrni. Azis, pilnas skumju un schauschalu, luhdsa pehz apschehloschanas; bet slepkawas bij kurli un akli.

Te basnizâ atskaneja taures skaņas un kahds no pilsehtas waldes suhtitais uskahpa us katedri. Bet weltigi winsch nopuhlejàs ko runat: neweens wiņâ neklausijàs.

Wiņam wajadseja atkahptees, jo swehrstkà slepkawiba jau bij padarita. Nelaimigajam Lesskijam bij wairak par simtu bruhtschu, no kuràm pate masakà bij nahwiga. Un nesskatotees us to, zeetejs wehl dwaschoja. Bendes peekusa un apstahjàs.

„Pabeidsat drihsak!“ winsch aissmazis sauza.

„Apſchehlojatees! . . . Newaru wairak!“

Smeekli bij winu atbilde.

Schinî brihdî eenahza Luſiņjans baſnizâ, uſmeklet Natapjolu. Kahds jauneklis no 16 gadeem ſpeedàs zaur łaufchu puhli.

„Tehws! Tehws!“ winſch kleedſa.

Tas bija nelaimigà Leſkija dehls. Tik ko dabujis ſinat, kas baſnizâ noteek, winſch ſteidſàs tehwam paligâ. Iſmiſis winſch nonahza pee altara, nometàs zełôs pee waimanadamà tehwa, pazehla wiņa galwu un peewilka to pee ſawàm luhpam, tſchukſtedams:

„Es atreebſchu to . . .“ Pehz tam pagreeſa afaru pilnàs azis uſ flepkawam.

„Juhs padarijat mani łaunu un bahrgu,“ winſch ſazija.

„Wehl gan eſmu maſs, tomehr ſtiprs uu ſpehzigs kà wihrs. Bihſtatees! Es jums atreebſchos!

„Puika wehl draudè!“ pulks eeſauzàs. „Noſitàm tehwu, noſitiſim ari dehlu!“ Un atkal nuhjas un ſtangas pazehlàs. Bet Luſiņjans, kà Deewa ſuhtits, iſrahwa jaunekli łaundaru rokam un to aiſneſa uſ otru baſnizas malu.

„Glahbjatees! Behgat drihſi!“ winſch teiza. „Wiņi dſihſees jums pakaļ.“

„Kà juhſu wahrds?“ jauneklis jautaja.

„Luſiņjans.“

„Pateizos! Mehs wehl ſatikſimees. Skreeſchu tuhliņ uſ Schurdanu. Mana tehwa nahwei jabuht atreebtai.“ Un winſch paſuda pulkâ.

Te atſkaneja pilî ſudraba ſwana ſkaņas. Launuma un atreebibas kleedſeeni pahrmainijàs ar breeſmu eekleedſeeneem apgahnitâ baſnizâ.

„Schurdans ſalaſa ſawu kara ſpehku! Glahbjatees!“ Slepkawas taiſijàs behgt. Uſ baſnizas laukuma parahdijàs pulks apbruņotu wihru, kas wilka diwus leelgabalus un mehrkeja uſ dumpeneekeem. Armijas preekſchgalâ uſ balta ſirga ſehdeja pats Schurdans, pawadits no majora Peitawena un Laflèra. Generals komandeja — uguni! Norihbeja weens ſchahweens pehz otra un wiņu atbalſs ar eewainoto waimanam. Łauſchu pulks iſlauſa ſahnburwis un zaur tàm pehz nedaudſ minutem wiſa baſniza iſtukſchojàs; tur palika tikai nokautee un eewainotee.

Schurdans eejahja baſnizâ.

„Sehni," winſch kleedſa ſaweem ſaldateem. „Salaſat ſchos lihkus un metat winus Sorgas upê."

Maſà, zaur Awinjonas walni tezedamà upite ſchinî nelaimes deenâ aprija ſtarp miruſcheem ari pusdſihwus. Daſchi no behgłeem tika ſanemti un aiſweſti uſ pili, kur winus eeſlehdſa kopâ ar 21. auguſta zeetumneekeem.

Leſkija meeſas tika uſliktas uſ neſchławam un aiſneſtas uſ flimnizu, kur winam dotu ahrſta palihdſibu taî gadijumâ, ja zik nebuht parahditos wehl dſihwibas ſihmes.

„Nabaga draugs!" Schurdans teiza. „Tawas aſinis iſleetas par muhſu eenaidneekeem!"

Dumpineeki Schurdana ſaldateem, kas apſargaja pilſehtas wahrtus, nonehma leelgabalus un aiſtrenza ſaldatus prom. Tagad Schurdanam wajadſeja tos apkarot.

„Drebat, buntawneeki!" Schurdans kleedſa. „Es atkal eſmu ſaimneeks! Apſchehlofchanas nebuhs!" Un atkal leelgabali ſahka ruhkt. Schurdans atnehma wahrtus. Ratapjola bij paſlehpuſès mahzitaja gehrbkambarî.

Tagad wina iſnahza ahrâ. Te wina eeraudſija uſ grihdas aſinîs gułofchu zilweku, kas ſteneja un waideja. Ratapjola ſteidſàs winam paligâ un wina to paſina: tas bij Luſinjans! Wina faſita rokas un iſ winas kruhtim iſwehlàs breeſmu waimanas.

„Nebihſtees," eewainotais tik ko fadſirdami teiza. „Mani eewainoja pleçâ, bet bruhze naw nahwiga. Atwilkos ſche — tà iſbehgu nahwei!"

Un tanî brihdî otras durwis atwehràs un eenahza kahds garidſneeks, kuru eeraugot, Mietta ſtipri iſbihjàs.

„Waj ſchis zilweks eewainots?" tas jautaja.

„Neeka bruhze, abata kungs," Luſinjans atbildeja. „Ja uhs buhtu tik labprahtigi man palihdſet, tad es aiſeetu lihdſ gehrbkambarim!

Garidſneeks palihdſeja winam peezeltees.

Wini nonahza gehrbkambarî.

„Kad metiſees tumſchs," Luſinjans teiza, „tad aiſeeſchu uſ Ratapjolu, pawadiſchu nakti pee winas un rihtâ agri iſeeſim no Awinjonas.

„Paleekat labak," garidsneeks padomeja „Schurp neweens wairs nenahks un juhs buhfat pilnâ drofchibâ."

IV.

Bija ap pulkſten defmiteem wakarâ.

Nakts ahtri nolaidàs, atneſdama Awiņjonai ihſu klufumu, kas ar breefmam deenu pahrlaida. Daſchi eedſihwotaji, bihdamees pehdejas uſwaras, kas noſtiprinaja wehl wairak Schurdana waru, mehginaja iſbehgt; bet pee wifeem pilfehtas wahrteem wiņu apfargafchanai bij noſtahditas diwkahrtigas un trihskahrtigas waktis. Ziti flehpàs pa fchkuhneem, behniņeem un pagrabeem. Wiſa pilfehta bij weenâs bailês.

Schurdans ar faweem beedreem pilî tureja padomi. Schinî pilî Schurdans bij eekortelejees ar wifeem ſaldateem. Weeni fehdeja pee gaiſchi degdama kamina, otri ap galdu, ar ſaku tuhku apſiſtu. No greeſteem nokarajàs bronſa kronalukturs. Durwis apſargaja diwi ſtundneeki.

„Leſkijè nupat kà garu iſlaida," Memujels ſiņoja.

„Wiņa nahwe mums uſkrauj ſwarigu uſdewumu: mums jaatreebjas eenaidneekeem."

„Wiņu mums naw maſ," Schurdans atteiza, iſtukſchodams brandwihna glahſi.

„Tomehr iſdarifchanàs ar wiņeem ihſa. Iſlihdſinaſimees ar galwenajeem, pehz tam kerſimees pee ziteem."

„Labak nobeigt wiſus uſ reiſi, jo daudſi wehl brihwi," Turnals peeſihmeja.

„Wajaga wiſus falaſit!" Peitawens eekleedſàs.

„Pabaidiſim, patihriſim kaudis un brahligi ſawâ ſtarpâ iſdaliſim wiņu miljonus. No manas puſes nekas wairak naw wajadſigs."

„Juhs leekat muhs wiſus kaunâ, Peitawen!" Laflèrs ſawâ krehflâ pakuſtejàs.

Awiſchneeks Sabins Turnals panehma ſpalwu un fahka uſ papira uſņemt to wahrdus, kuri bij waj nu wiņu klaji naidneeki jeb bagati un nefagahjàs ar wiņeem. Sarakſtâ jau bij eeweſti kahdi 50 wahrdi un Turnals gribeja ſpalwu jau nolikt, kad uſ reiſ Memujels eeſauzàs:

„Wajaga uſrakſtit wehl weenu familiju."

„Kuŗu?“

„Kruſe kundſi.“

„Apteekneeka feewu?“

„Wiſi kleedſ, ka wiņa ſkaiſtaka par manu feewu un Laflèra kundſi.“

„Pateefcham wiņa muhs ne=eeredſ!“ Laflèrs apſtiprinaja. Un likſtâ kritufe apteekneeze ari tika farakſtâ uſņemta. Tagad rahdijàs farakſts jau pilns buht un ſtundneeki, kas durwis apfargaja, gribedami wehl no fawas pufes ko uſdot, atſtahja fawas weetas un peenahza pee galda. Uſ Laflèra jautajumu, ko wineem wajagot, weens no teem atbildeja:

„Mani fauz Langetu, ſtahwu ſem generala komandas un es luhdſu uſņemt ari manus eenaidneekus, pilſoni Mariju Schaber.“

„Ko tad wiņa tew nodarijuſe?“

„Gadu atpakaļ wiņa dewa wahrdu, tapt mana feewa, bet kad dabuja ſinat, ka eeſtahjos Wokliſka armijâ, ta atteizàs, turet doto wahrdu un nofauza muhs wiſus par kaundareem un flepkawam.“

„Tu pats wiņu apzeetini,“ Schurdans ſaldatam teiza, kamehr Turnals nelaimigàs wahrdu uſrakſtija.

„Un tu, Brandefuel, luhgſi ari par ko nebuht?“ Memujels jautaja otram ſtundneekam.

„Es luhdſu, lai fauemtu Ratapjolu, kuŗu tura par miruſchu.“

„Waj wiņa dſihwo! Nu, wiſs weens, ilgi jau nedſihwos: wajaga tik wiņu weſt preekſchâ.“

Brandefuels aiſgahja.

„Tagad atleek tikai kertees pee apzeetinaſchanas,“ Memujels teiza. „Ta tawa darifchana, general!“

„Palkawneek Laflèr un major Peitawen,“ Schurdans pagreeſàs pret teem, „uſmeklejat uſtizamus kaudis un apzeetinajat noſeedſneekus.“

Padome bij notureta un ar fewi peetizigà pilfehtas walde iſſchkihràs.

Schurdans jau gribeja iſeet no ſahles, kad wiņu aiſ rokas fakehra patlaban ſche eeradees jaunais Leſkijè.

„Es jau tew faziju, ka taws tehws taps atreebts,“ Schurdans wiņam teiza.

„Kad un kà?“

„Pehz nedaudſ ſtundam wiņa flepkawas buhs apzeetinati un tu wareſi, ja gribi, buht dalibneeks pee teem preekeem.“

Wiņi iſſchkihràs. Schurdans eegahja blakus iſtabâ. Tur ſehdeja kahda ſeeweete bruhneem, ſprogaineem mateem un ruņņu ſeju. Gehrbuſès un iſgreſnojuſès wiņa bij ar aplaupito garibſneeku augſtakajàs deenâs walkajamàm drehbem un gredſeneem.

„Es tewi ſen gaidiju,“ wiņa teiza, rahdidama uſ apklahtu galdu.

„Gaidiji un ſagaidiji,“ Schurdans atbildeja.

Abi ſehdàs pee galda, ehda un dſehra, kamehr iſdſehra wiſas uſ galda atrodoſchàs pudeles.

Dabujuſe ſinat, ka ſaldati jau iſſuhtiti uſ apwainoto ſawangoſchanu, Strekoſa uſdewa ari ſawas naidneezes, kuras Schurdans peeſihmeja, lai neiſkriſtu no prahta.

Pehz tam wiņſch peegahja pee loga, atwehra to un ſkatijàs pagalmâ.

„Ah, patrulja jau pahrnahk ar laupijumu!“ wiņſch eeſauzàs.

Strekoſa ari peeſkrehja pee loga.

Pagalmâ eenahza patrulja. Pirmâ rindâ ſoļoja ſalihzis wezitis; tas atſpeedàs uſ jaunà zilweka rokas un tikai leelàm puhlem paſpehja uſ preekſchu kuſtetees.

„Saņemees, teht!“ jauneklis teiza. „Muhs newar ilgi turet, jo ne-eſam nekahdi noſeegufchees.“

„Mans gars gan ir ſtiprs, bet meeſa wahja, mans dehls,“ wezis atbildeja. Wiņſch apſtahjàs, lai atņemtu dwaſchu, bet ſaldats ar ſlintes reſgalu gruhda tam mugurâ.

„Kuſtatees, kuſtatees, Lami kgs!“

„Negodneeks!“ jauneklis eeſauzàs un wiņa gihmis nobahleja un palika tihri greiſs.

„Klufak, puiſchel, klufak!“ otrs ſaldats peeſihmeja nekaunigi.

„Man jarunà ar generali,“ Lami atkal apſtahjàs, ſchinî brihdî nonahkuſchi pee Schurdana logeem. „Kas Jums?“ Schurdans rupji eekleedſàs.

„Es wehlos ſinat,“ wezis eeſahka, „kadehļ es un ari mans dehls teekam apzeetinati kà noſeedſneeki.“

„Juhs teekat apzeetinati kà Leſkija flepkawibas lihdſdalibneeki.“

„Mehs?! . . . pee flepkawibas?! . . . Tas ir beſgodigi! blehdigi! beſzilwezigi!“ jauneklis eeſauzàs. „Un ko tad ar mums grib iſdarit?“

„Wispirms zeetumâ un tad zitu wehlak redsesim.“ Peenahza otra patrulja un nelaimigos Lami wilka tahlak.

Sche weda tirgotaju Nielu, kuram pakal tezeja astonus gadus wezs dehls, luhgdams waktis, lai ari winu usnemtu apzeetinato pulkâ, ka lai neschkirtos no tehwa. Eeraudsijis pee loga Schurdanu, behrns atkahrtoja sawu luhgumu, Schurdans, pasmeedamees, winam atwehleja to preeku.

Wini pasuda pils tumschajâs welwês.

Tagad weda kahdu seeweeti, kura kleegdama un waimanadama turejàs preti. Winas drehbes bij saplosîtas, rokas un gihmis ar asinim, bet wina, kà rahdijâs, nesajuta nekahdu siteenu un nedsirdeja nekahdu draudu.

„Es esmu newainiga,“ wina kleedsa.

„Nahz ween, negodneez!“ un winas mugura dabuja jaunu gruhdeenu ar flintes resgalu.

Eeraudsijuse Strekosu pee loga, wangneeze sahka luhgtees. „Glahb mani! Ne esmu darijuse neka launa nedz tew, nedz zitam kahdam; esmu tew bijuse weenmehr ustizama draudsene. Glahb mani, glahb mani!“

„Deesgan!“ Strekosa nowehrsàs un nogahja no loga. Schurdans aistaisija logu.

Schi seeweete, kura bij apzeetinata tadehl ween, ka reis pasmehjusès par Strekosas isdaritàm mukibam, sawàm waimanam satrizinaja wezàs draudsenes besjuhtigo sirdi.

„Zik tu esi bahla!“ generals teiza.

„Schi seeweete! . . .“ wina newareja isrunat, winas sobi klabeja kà drudsi. Schurdans panehma pudeli un diwas glahses, eelehja brandwihnu un weenu glahsi pasneedsa Strekosai.

„Dser, tas apmeerinàs tawus nerwus.“

Kamehr schàs breesmas notika, Lusinjans ar Ratapjolu isnahza no basnizas un nepamaniti tuwojàs pehdejàs dsihwoklam.

Bruhze winu padaudz apgruhtinaja un Ratapjola winam wehleja eet pee ahrsta.

„Kà tas eespehjams!? Ahrsts tuhlin pateiks Schurdanam — mehs tad esam pagalam.“

„Bet ko tad darit!“

„Es pats isahrsteschos. Mietta aisskrees lihdz apteekai.“

„Tikai ne Mietta! Wina naw eeradusе weena eet. Es aiseeschu pate.“

„Un tuhliņ ſadurſees ar patrulju.“

„Kruſes apteeka tikai pahris ſoļu. Winſch ir labs zilweks — mani nenodos.“

Luſiņjans uſrakſtija uſ papira kahdas rindiņas. Kà daudſ peedſihwojis medneeks, winſch prata ſchahdas bruhzes dſeedinat. Ratapjola eetinàs mehteli un aiſſteidſàs.

Uſ eelas bij wifs kluſu un zeļâ negadijàs nekahdi kawekli.

„Ko jums wajaga?“ apteekneeks pazehlàs no rakſtama galda.

Jaunà feeweete padewa wiņam ſihmiti.

„Waj juhſu meita eewainota?“

„Newis mana meita, bet kahda laba paſihſtama. Paſteidſatees, Deewa dehļ: es baidos, ka mani nefaker patrulja.“

„Waj jums pakaļ dſenàs?“

„Manâ dſihwoklì ſchodeen jau diwi redſeti . . .“ wiņa nepabeidſa teikumu: uſ eelas bij dſirdami ſaldatu ſoļi un eerotſchu ſchwakſtefchana.

„Wiņi!“ iſbeedetà feeweete metàs aiſ galda. Tik ko wiņa paſpehja apflehptees, durwis ar trokſni atgruhdàs un pa tàm eenahza kahds duzis ſaldatu — un iſ blakus iſtabas iſnahza ſkaiſta bruhnmate. Ta bij apteekneeka feewa, un nebij wairak kà 25 gadus weza. Bij laimigs pahris, kas dſihwoja meerigi un ſatizigi; ſchai laimei dewa wehl wairak pilnibas ſkaiſtà, ſeſchus gadus wezà meitiņa. Nowehligais liktenis laulatam pahrim dewa zeribas drihſâ nahkamibâ uſ jauneem preekeem: apteekneeka feewa taiſijàs buht mahte.

Wiņa bij iſbijuſès un metàs pee ſawa wihra, bet ſaduhràs ar ſaldateem.

„Ko juhs wehlatees, kungi?“ wiņa jautaja.

„Luhgt, lai juhs nahktu mums lihdſi uſ pili.“

„Juhs gribat mani ſawangot?“ wiņa aiſkehràs aiſ bufetes.

„Ta teeſcham maldiſchanàs, neiſprafchana,“ Kruſe iſbijees tuwojàs feewai.

„Mums dota pawehle, apzeetinat juhſu laulatu draudſeni, lai wiņu atraſtu kur atraſdami un tas tatſchu ir muhſu peenahkums, pawehli iſpildit,“ ſaldatu preekſchneeks atbildeja.

„Kadehļ tad mani apwaino?“

„Uſ ſcho jautajumu jums dos zità weetâ iſſkaidrojumu.“

Iſ blakus iſtabas iſſkrehja meitiņa.

„Kadehl tu raudi, mam?“ wiņa ſkatijàs tai azîs.

„Raud tadehl ka wiņu tuhliņ wedis uſ zeetuma,“ kahds ſaldats atbildeja.

„Naw taiſniba . . .“

„Wajaga drihſ pabeigt!“ preekſchneeks mudrinaja ſawus ſehnus, un wiņa roka aiſkahra kundſes plezu. Meitiņa brehkdama eekehràs mahtes drehbès.

„Mana ſeewa neiſees no ſchejeenes!“ Kruſe noteiza zeeti un nokampa no plaukta 2 leelas ſtikla pudeles.

„Schis ir witriols!“ wiņſch draudeja dumpeneekeem,

„Welkatees drihſ no ſchejeenes prom, jeb es iſdedſinaſchu juhſu nejaukos gihmjus.“

Duhſchigee Schurdana ſehni atlehza uſ durwim, kamehr weens no wiņeem ſagrahba pee mahtes peeſpeedušchos meitu.

Un es pahrſchaukſchu tawu kuzenu!“ tas par atbildi kleedſa. Kà faniknots lauwa kas atgaiņas no maſakeem, nelaimigais nolehza no galda. Pudeles iſkrita iſ wiņa rokam un ſaplihſa uſ grihdas. Wiņu nogahſa gar ſemi un ſafehja. Nabaga behrnu eegruhda blakus iſtabâ un wiņa mahti iſrahwa uſ eelas. Sem galda apflehpuſès Ratapjola bij ſcha breeſmu ſkata mehmà leezeneeze. Kad ſaldati ar ſawu laupijumu bij aiſgahjuſchi, wiņa atſtahja paflehptni un ſteidſàs tuhlin atſwabinat apteekneeku. Pahrgreeſuſe refno ſtriki, kurâ apteekneeks bija faiſtits, wiņa ſteidſas uſ behrnu. Drukku to apmeerinajuſe, labà feeweete atkal greeſàs atpakaļ pee apteekneeka un nofehdinaja wiņam uſ zeļeem par fehrdeeniti palikuſchos meitu. Nelaimigais, ſkatidamees uſ grihdas, fehdeja glušchi faſtindſts.

„Dſihwojat ſawam mihļulifcham,“ Ratapjola tam teiza klufu, „un neſaudejat zeribu: es nemaſ neſchaubos, ka mahte tiks glahbta.“

Un ſawas ſahles panehmuſe, wiņa aiſgahja.

Azumirkli Ratapjola jaw bij otrâ eelas malâ pee ſawas mahjas. Wiņa ſkrehja pa trepem, it kà flepkawas tai dſihtos pakaļ un tik ko wiņa ſakehra ſawa dſihwokka durwju klinki, uſ reiſ iſdſirda nelaimi paſludinoſchus ſoļus un balſis. Wiņa eeſkrehja iſtabâ, kur Luſiņjans wiņu ſagaidija.

„Mani tuhliņ ſakers!“ wiņa metàs pee ta.

„Kamehr es wehl eſmu dſihws, neweens nedrihkſtès pee tewis pirkſtu peedurt,“ ſchis atbildeja meerigi.

„Newaru wairs no wineem iſbehgt un tawa nahwe ari mani neiſglahbs. Turpreti fargà fawu dſihwibu, lai glahbtu nabaga Ratapjolu.“

Luſinjans ſkatijàs winâ, neſinadams neka ko eefahkt. Bet minutes bij dahrgas: drihſ wajadſeja wiſu pahrdomat. Nu, lai nem ar' es iſtaiſiſchos par miruſchu,“ winſch ſazija, eegulàs gultâ un apſedſàs.

Uſ trepem bij dſirdami ſmagee ſoli. Ratapjola ſakehra Miettu un nowilka to few lihdſâs uſ zeļeem gultas galwgalâ un tik ko tas bij padarits, kad durwis ar waru tika atgruhſtas. Iſtabâ eegahſàs flepkawu bars, Kardilina un Brandefuela wadibâ.

„Beigâs tatſchu kriti muhſu rokâs!“ dumpineeki eeſmehjàs.

„Tagad neiſbehgſi! Sataiſees uſ zeļu!“

„Eſmu gatawa,“ Ratapjola pazehlàs meerigi.

Tahda padewiba dumpineekeem iſlikàs wiltiga.

„Pagaidat!“ Brandefuels eeſauzàs. „Mums wehlets wehl apzeetinat Luſinjanu. Kur winſch ir?

Ratapjola neatbildeja.

„Waj nedſirdi, ko?“ Kardelins atkahrtoja.

„Winſch nomira Ratapjola klufu atbildeja un eefahka raudat.

Brandefuels atrahwa guletajam fegu: winu preekſchâ guleja aſinim aptraipits lihkis un iſrahdijas pilnigi pagalam. Pate Ratapjola nodrebeja winu uſſkatot. Bet Luſinjana eenaidneeki ſkatijàs ſwehrinkàm azim uſ wina nekuſtedamàm meeſam. Brandefuels atwehſijàs un dewa ſpehzigu pliki wina bahlajam gihmim. Ratapjolai pahrgahja ſchauſchalas.

„Plika neſanem, ir pagalam, funs,“ Brandefuels nofpreeda un ſpkahwa tam gihmi.

„Nezelſees wairs,“ Kardelins apſtiprinaja.

Bet ko ar winu nu darit, atſtaht gulam, waj iſneſt wahrnam par baribu? Wini domaja par to.

„Metiſim Sorgas upê, ſiwim par baribu!“ kahds eeſauzàs. Tas tika ar gawilem peenemts.

„Deewa dehl! . . .“ Ratapjola mehginaja luhgt. „Muhſu peenahkums ir apeetees godigi ar mironeem.“

„Weza dſeeſma!“ Brandefuels atteiza un ſwehla otru wehl ſpehzigaku ſiteenu guletajam pa gihmi.

„Uſ zeļu!“ winſch komandeja.

Ziti kehràs pee Lusinjana un ziti weda Ratapjolu. Swilpodami un tralinadami flepkawas sawu upuri aisnesa lihds Sorgai. Dumpineeki apstahjàs us krasta, kas taî weetâ bij wisaugstaks. Ratapjola negribeja scha breesmu skata redset: wina wilkàs atpakaļ.

„Skatees!“ Brandesuels dsina to klaht. „Nu, Kardelin, palihdsi darba beedrim!“

Pazehluschi Lusinjana meesas ar gihmi us leju, dumpineeki sahka winu saschuhpot, lai sweeschanu weizinatu. Ratapjola un Mietta luhdsa Deewu.

„Weens!“ Brandesuels kleedsa.

„Diwi!“ Kardelins atbildeja.

Neweens nepamanija, ka Lusinjana rokas issteepàs...

„Trihs!“ un ar scho draudsigo issauzeenu Lusinjana meesas laidàs upê. Bet winsch nelaidàs weens: lihds ar winu eelaidàs ari Kardelins.

„Tas suns bija dsihws!“ Brandesuels launi eebrehzàs.

„Tu mums aismakkasi par Kardelinu!“ winsch pagreesàs pret Ratapjolu un tad wisi sahka eet atpakaļ. Kahdâ schkehrseelâ gahjeens apstahjàs; ziti saldati eegahja kahdâ namâ un pehz pahris minutem isweda Schaberu Mariju, kura tadehļ ween bij apwainota, ka nepalika par slepkawas seewu.

Pils tumschajos logos mirdseja ugunis. Ehrtais pils pagalms rahdijàs wehl buht tumschaks pee lahpu gaismas, kad schi patrulja tur eegahja.

„Nu tikai pee generała!“ Brandesuels komandeja.

„Wed tikai sawu Ratapjolu, es parunaschos ar Mariju.“

Ratapjolu eeweda pilî un Langets ar Schaberu Mariju palika weeni.

„Apschehlojees par mani!“ wina luhdsàs.

„Es jaw ari tew neka launa newehlu. Bahrgs es isturejos tikai beedru preekschâ, lai nenomanitu blehdibas. Es gribu tewi glahbt. Nahz man lihdsi, es tewi noslehpschu.“

Winsch Mariju tagad eegruhda tumschajàs welwês.

„Reisbehgsi wis, durwis zeeti aisslehgtas,“ Langets winai pakaļ sauza, no pils isnahkdams.

V.

Sahle, kur Ratapjolu ar Miettu, eeweda, lasitajeem jaw pasihstama. Personas ari tur bij eeraduschàs jaw pasihstamas:

Schurdans, Laſlèrs, Memujels, Mandes, Peitawens, Barbs Sawurins, della-Rokka un Turnals. Tee bij fagatawojamàs behdu lugas galwenee rihkotaji. Scho teefnefchu preekſchâ, kur wiſi wangineeki tika noweſti, lai dſirdetu ſawa liktena nolehmumu, noſtahjàs ari Ratapjola.

„Kas winu ſanehma?“ Schurdans jautaja.

„Es,“ Brandefuels atbildeja. „Bet ſchàs negodneezes apzeetinaſchana makſà kahda muhſejà dſihwibu.“

„Kura?“

„Kardelina.“ Un winſch atſtahſtija wiſu notikumu.

„Wina diwkahrtiga noſeedſneeze!“ Schurdans brehza. Apſuhdſetà iſrahdijàs gluſchi meeriga un winas ſkaiſtàs azis apſmehjoſchi pahrſkrehja no weena uſ otru teefneſi. Tomehr ſchis meers bij tikai winas ahrpuſê: weenigi Mietta, kas tureja mahti pee rokas, ſajuta, ka ta dreb.

„Noteeſajamà!“ pret winu pagreeſàs Barbs. „Starp wiſeem juhſu apwainojumeem atrodas weens ļoti ſwarigs.“

„Kahds?“ Ratapjola winam ſkatijàs taiſni azîs.

„Juhs tikat apwainota kà Leſkijè ſlepkawibas lihdſdalibneeze.“

„Winaijabeidſas!“ Muhſu drauga nahwe brehz pehz atreebibas.“

„Atbildi tatſchu, noteeſajamà!“ Barbs turpinaja.

„Es biju teeſcham Kardeljeras templî, mani ļauſchu pulks tur eerahwa,“ Ratapjola atbildeja.

„Atſihſtas!“ Turnals, kas wiſu uſrakſtija, tapa lihgſms.

„Tur nonahkuſe es paſlehpos grehku ſuhdſeſchanas laikâ un paliku tur lihdſ generala ee-eeſchanai.“

„Melo!“ Memujels kleedſa. „Sem wakls!“ winſch uſſauza Brandefuelam.

Saldats taiſijàs iſpildit doto pawehli, bet Peitawens iſrahwa iſ makſts ſobenu un ar to atwehſàs pret areſtantu.

„Nokaujat!“ ſeeweete winu drofchi uſſkatija. „Bet juhs ſaudeſat ſawu patikſchanu, nonahwet mani kopâ ar teem, kas jums iſredſeti preekſch mozifchanas.“

„Winai taiſniba!“ kahda balſs atſkaneja aiſ winas. Ratapjola pagreeſàs. Zilweks, kas to ſazija, peegahja winai tuwak, it kà wehletos winu aiſſtahwet un peeſpeeſt majoru atkahptees. Peitawens ari atkahpàs, un nepaſihſtamais noſtahjàs blakus wangineezei.

Tas bij pamaſs, bet plezigs un drukns wihreetis, gadu 50 wezs, ſapinkajuſchamees ſirmeem mateem un leelàm melnàm azim. Scho zilweku, kas iſſkatijàs ļoti breefmigs, liktens bij padarijis kuprainu, kadehļ to katrs wareja paſiht par Kwaſimondo. Ratapjolu aiſweda uſ zeetumu un wiņa bija ļoti preeziga, ka tikuſe noſt no breefmigà kuprainà; bet te wiņa atkal uſ paſcham zeetuma durwim to faſtapa.

„Nebihſtees!“ kuprainis wiņai teiza. „Es newehlu tew ļaunu. Tizi man: es tewi glahbſchu.“

„Waj tawa apfardſiba naw wehl breefmigaka par paſchu atreebſchanu?“ Ratapjola neuſtizigi uſ wiņu ſkatijàs.

„Waj tu eſi Luſiņjana bruhte?“

„Ja! Ai nelaimigais, kà wiņſch mani mihleja!“ wiņas azis pildijàs afaram.

„Nelaikim par peemiņu es no ſchàs deenas buhſchu taws ſargs un aiſſtahwetajs.“

„Uſņem ſawâ pajumtê labak manu bahreniti... Luſiņjans nomira, man ari newajaga dſihwot.“

„Es nomirſchu ar tewi, mam!“ Mietta brehkdama metàs wiņai ap kaklu.

Mahte wiņu ſpeeda zeeti pee ſawas kruhts, wiņas ſirdî atdſihwojàs dſihwibas zeenifchana. Peeweda zitus areſtantus un atwehra tumſchà ganga durwis.

„Neiſejat nekur, gaidat,“ kuprainis teiza, „es pee jums buhſchu pehz kahdas ſtundas.“

„Ko ar wiņu tehrſé?“ Brandefuels peenahza.

„Saziju, ka wiņai jabeidſas no manas rokas.“

„Nu, pee ta es tewis nepeelaidiſchu, wiņa mirs ſcho paſchu nakti un ſcho nahwigo ſpehreenu ſaņems no duhſchigà Brandefuela rokas.“

„Tad daliſimees; wiņa tew eenaidneeze, bet Kardelins bij mans draugs.“

„Tew ir teeſibas uſ to... ſtrahdaſim kopâ... ſche roka!“ Un jauna ſabeedriba tika apſtiprinata draudſigeem rokas ſpeedeeneem.

Smagàs durwis dobji atwehràs un zeetumneekus eegruhda leelajâ ſahlê... Pehz Schurdana nolehmuma tur atradàs weenigi ſeeweeſchi. Schi ſahle ſaweenojàs zaur kapeli (luhgſchanas namu) ar otru zeetuma iſtabu, kurâ atradàs wihreeſchi. Sche bij 14 areſtantu. Gar ſeenam ſteepàs zeetumneetſchu gultas. Wiſa

milsigàs istabas apgaifmoschana sastahweja is aiskwehpuscheem luktureem; deenâ gaisma eespihdeja zaur aisresteteem logeem, kuri gandrihs lihds pascheem greesteem pazehlàs. Ratapjola peegahja pee Niel kundses un sahka ar to sarunatees. Peenahza ari apteekneeka Kruses kundse un tad wisas kopâ pahrrunaja sawu likteni.

„Ja kahdai no mums laimejas glahbtees," Kruses kundse runaja, „tad tai jaņem kopschanâ sehrdeenischi."

„Teescham!" Ratapjola asaram azîs pasmaidija. Te us reis gangî iszehlàs trokfnis.

„Waj muhsu stunda naw jaw situse?" Niel kundse eesauzàs. Ratapjola peewirsàs pee gultas, kur guleja wiņas meita, Kruses kundse nostahjàs isaizinoschâ stahwoklî un Niel kundse eekrita gultâ un aisklahja azîs. Smilksteschana un waideschana eestahjàs sahlê. Beigâs durwis atwehràs un sahlê eenahza Schurdans ar saweem pawadoņeem, Peitawenu, Turnalu, Memujelu, Laslèru un Mandes ar pehdejo seewam. Kapa klusums eestahjàs sahlê.

Strekosa majestatigi isturejàs, atspeedusès us Schurdana pleza.

Ratapjola łauni pasmehjàs par tagad tik lepni isgresnojuschos Strekosu, kuŗa neilgi atpakał tirgojàs ar dahrs-augłeem Awiņjonas tirgû un bij gluschi prasta seeweete. Strekosa to nepahrzeeta: wiņa pagreesàs pret Ratapjolu un teiza skarbi:

„Un tu wehl smeesees par mani, negodigà meitene!" Wiņu apstahja saldati un sahka lamat, kamehr Schurdans ar seewu aisgahja pee zitàm arestantem. Tà ka wiņa saweem apmehditajeem neka neatbildeja, tad teem drihs mehdischana apnika un tee aisgahja tahlak.

Te atkal wiņas preekschâ, ka no semes isaudsis, nostahjàs breesmigais kuprainis.

„Es apņehmos tewi glabt un es tureschu sawu wahrdu. Tew wajaga behgt."

„Behgt! Bet kà?"

„Stunda wairs nepaees, kad schajâs seenâs notiksees breesmigais nedarbs. No Schurdana ir pawehle, apkaut wisus zeetumneekus. Brandefuels, wiņa beedri un es, mehs usņemsimees bendes-darbus."

„Tas ir: mehs esam pasudusch?"

„Ne-esi wiss pasudusi, ja tikai man paklausi ." Ustizees man! Lihds redseschanai!"

Kuprainis peebeedrojàs Schurdana pawadoneem. Apfkatijis nelaimigos, generals greesàs atpakaļ un isgahja tàpat kà nahzis.

Schurdans eegahja ari wihreeschu nodaļâ. Sche winu saſtapa eenaidibas, ļauna un atreebibas gihmji, tà ka warenajam wirsneekam tuhlin wajadseja greestees atpakaļ.

„Man leekàs, ka riht jaw mehs buhſim brihwi!“ wezais Lami sazija. „Mehs eſam newainigi; kas tad domàs nemt us ſawas dwehseles tik daudz zilweku dſihwibu?“

„Wini meklè muhſu ihpaſchumu,“ Niels atbildeja.

„To peerahda abata apzeetinajums, kas nekahdàs partijàs nekuļas: winſch ir bagats un wini flahpſt pehz wina mantas.“

No ſahles kakta kahds plezigs tehwinſch peenahza pee wineem. Tas bija kuga ſtrahdneeks Reis, kahds iſ karſtakeem Wokliſka armijas eenaidneekeem.

„Nu, kas ir Reis?“ Lami pret winu pagreeſàs.

„Waj tad mehs uſ upura weetu eeſim kà mehmi auni?“ tas atbildeja.

„Tas jaw ir Deewa prahts.“

„Jums war buht taiſniba, Lami kungs, bet paruna ſaka: Glahbees pats, tad ari Deews glahbs. Mehs eſam 30 zilweku, waj newaram ſtahtees flepkawam preti? Es weens pats nogahſiſchu deſmit.“

„Juhs noſitiſat deſmit un no mums kritis ſimts,“ winam tika atbildets un ar to peetika.

Kamehr Reis wehl pukojàs par zitu beedru glehwibu, durwis atwehràs un eenahza ziti areſtanti. Tee bij apzeetinati 21. auguſtâ. Tſchetri no wineem bij nogahſtàs pilſehtas waldes lozekļi un uſturejàs pils behninos. Schurdans bij pawehlejis tagad tos noweſt. Jaunais Niels apkampàs ar ſaweem radneekeem, kurus nebij redſejis wairak kà 2 mehneſchi. Winam wajadseja redſetees ar mahti. Luhgſchanas nama durwis bij puswiru. Winſch tàs atwehra, eegahja eekſchâ un labi apſkatijees, eeraudſija zitas durwis un aiſ tàm dſirdeja ſeeweeſchu balſis.

„Mama tur!“ winſch eeſauzàs un tuhlin ſteidſàs atpakaļ ſahlê.

Reis, uſ muguras faliktàm rokam, ſoļoja pa ſahli, ſkatidamees uſ ſeenam, kas apſpeeda wina brihwibu.

„Man wajaga tawas palihdſibas,“ jaunais zilweks pee wina peegahja.

„Kahdâ leetâ?“ milſis teiza.

Jauneklis eeweda winu kapelê un uſ durwim rahdidams, teiza: „Tur ir mana mahte. Es wehlos winu redſet.“

Reis atſpehràs un peeflehjàs pee durwim. Milſena dſihflas uſpuhtàs, muſkuli iſplehtàs un jaunlaiku Simſons padarija ſawu darbu: atflehga pahrſprahga, durwis pahrluhſa un atlehza walâ.

Iſbaiditàs zeetumneezes meſchonigi eekleedſàs; bet jaunais Niels paſteidſàs winas apmeerinat.

„Mama!“ winſch krita tai ap kaklu.

Mahte apkampa ſawu dehlu un abi raudaja, ſmehjàs un preezajàs.

„Kà es wehlejos tewi redſet, mihkais!“ mahte teiza. „Nahwes ſtunda mums tuwu, kà es gan wareju nomirt, nedſirdejuſe tawas balſs un uſ atwadiſchanos tewi neapkampuſe.“

Pa tam ſtarpam wihreeſchi no ſawas nodalas tagad gahjàs te eekſchâ un drihſ iſzehlàs leela burſa: tehws atrada behrnus, wihri faſtapa ſeewas un jaunekli atſchkirtàs mahſas un draudſenes.

Un te uſ reiſ atſkaneja afs, gari wilkdamees pils ſudraba ſwans, it kà behru ſwans, un apkluſa tumſchajàs pils welwês. Schurdana weetneeki atkal peeſita pee ſwana. Katrs ſcha ſudraba ſwana ſiteens noſkaneja ſchaufmigi nelaimigo wangineeku ſirdî. Wiſi apkluſa un ſchajâ nahwes klufumâ atſkaneja garidſneeka Nolgaka uſaizinoſchà balſs:

„Uſ zeļeem, mani behrni! Mirſtat zeenigi eekſch Kriſtus, luhdſat Wiņa wisſchehligo peedoſchanu un apſchehlofchanu. Peedodat faweem eenaidneekeem, jo tee neſina, ko tee dara!“

Un kà uſ bojâ eedama kuga wirſus, wiſi nokrita uſ zeļeem un widutajs ſtarp ſemi un debeſim, zeenijamais abats, nowehleja wirs ſemes to, ko teem bij debeſîs eemantot.

VI.

Generals Schurdans, zeetumneekus apmeklejis, nonahza atkal ſawâ dſihwoklî.

„Muhſu warâ tagad 66 zilweki,“ winſch pagreeſàs pret beedreem. „Soda ſtunda ſitufe, ar behdàm apkrautà pufe prafa atreebibas.“

„Lai dſihwo generals!“ Brandefuels eebkahwàs un wiņa beedri to atkahrtoja.

„Brawo!“ Memujels eesauzàs lihgſmi.

Schurdans paſchapſinigi paſmehjàs un turpinaja: „Mehs wiſi weenprahtigi un weenbalſigi noſpreedam nahwi; waj naw neweens preti wiſpahrigajam ſpreedumam?“

„To mehs atſihſtam par labu!“ Turnals uſſauza.

„Weenprahtigi un weenbalſigi!“ pahrejee kleedſa.

„Tanî gadijumâ luhdſu dahmam atkahptees, lai uſturetu ſawus nerwus,“ Schurdans ſazija.

Seeweetes nemeerigi pazehlàs no ſaweem ſehdekleem un iſgahja no iſtabas.

Pee Schurdana peegahja jaunais Leſkijè.

„Juhs tatſchu nepahrkahpſat reiſ doto wahrdu, general?“ winſch runaja.

„Wareſi tuhlin pats iſlihdſinatees ar negodneekeem,“ bij atbilde. „Galwenais,“ generals pagreeſàs pret majoru: „nekahdas apſchehlofchanas! Nepadodatees bahbu luhgſchanam un neleekatees aiſgrahbtees no winu afaram. Tur ne maſums ſmuku gihmiſchu, ne-eefwilſtatees no winu liſchkigàm azim.“

„Nahwi wiſeem, beſ kahda iſnehmuma!“

„Weenigais lihdſeklis uſturet waldibu.“

„Tahda politika atdſihwinàs tautu un winu padaris mums padewigu un paklauſigu.“

Tà katrs iſteizàs.

„Kas darams ar muhſu areſtantu naudam un leetam,“ majors jautaja

„Leetas mani duhſchigee ſehni war few paturet, bet naudu lai neſs ſchurp,“ Schurdans atbildeja.

„Nu, ſtunda ir peenahkuſe! Paſwanat un tuhlin pee darba, ſehni! Mandes, waj ekat jaw padomajuſchi par ſehnu pazeenaſchanu?“ winſch pagreeſàs pret apteekneeku.

„Wiſs gataws, general,“ ſchis atbildeja.

Saldati iſgahja majora un Leſkijè wadibâ.

„Maſchina ſarihkota,“ Memujels teiza . . .

„Un neweenam nebuhs eeſpehjams peerahdit, ka padewees muhſu pawehlei,“ Leſlèrs peemetinaja.

„Tà ka mehs eſam pee malas, ja konwents uſ ſcho darbu ſkatitos greiſi,“ Barbs peebilda.

„Neſaprotu juhſu bailes, kungi,“ Schurdans ſmehjàs. „Juhs bihſtatees no konwenta, it ka mums nebuhtu aiſſtahwu

pafchâ wina ſirdê! Tas kas ſchonakt notikkees pee mums, jau notizis zitâs weetâs un notiks ari pafchâ Pariſê, peeminat manus wahrdus."

„Taiſniba!" Laſlèrs atnehma. „Mums par to nekas nebuhs jaatbild. Aiſ mums ſtrahdàs ſimteem zilweku, tikai winus nekaweſim. Mehs tikmehr waram atkahptees, waram aiſeet lihdſ kahdam trakteerim."

„Bet es palikſchu tepat," Schurdans atteiza.

Winſch panehma pudeli un glahſi, nolika tos few preekſchâ, iſſteepàs klehflâ un eefahka dſert glahſi pakal glahſei. Brihdi no brihſcha winſch pazehlàs un peegahja pee loga.

Pagalmâ bij fakrauts leels uguns fahrts un ap to bij fapulzejuſchees wairak kà 100 zilweki: Awinjona lihdſinàs Prowanſei; ſchàs puſes labais gaiſs leek atzeretees Italijas debeſis un tapehz tur oktobra naktis ir wehl jaukas, kad nepuhſch ſeemelis. Schis wakars ari bij jauks. Gaiſs bija kluſs un kaſtanu koku lapas, kas bij weenigais koks, kas puſchkoja pils pagalmu, ne kuſtet nekuſtejàs.

Neſkatotees uſ to, laudis, kas pulzejàs ap fahrtu, kahrigi rokas ſteepa pret uguni, lai faſilditu meeſas, kas, uſ noſeedſibu fagatawojotees, juta drebukus. Schàs ſwehrifkàs perſonas, gehrbuſchàs farkanôs mundeerinôs un zepurês, rahdijàs, falkt falka pehz laupiſchanas un zilweku aſinim. Schurdans un beedri winus par tahdeem bij padarijuſchi. Pirmâ rindâ ſtahweja paſihſtamee Brandefuels, Langets, kuprainis un ziti Woklifka armijas ſehni. Uſ tukſchajàm muzam, kas iſpildija galda weetu, ſtahweja glahſes un pudeles. Apteekneeks Mandes eelehja fawu pagatawoto dſehreenu, faſtahwoſchu no brandwihna un fataiſitu piparеem un ziteem labumeem. Nezik tahl nomalſch ſtahweja Peitawens, puſchkotu zepuri un ſobenu pee fahneem.

„Eedſerat, eedſerat," winſch mudinaja, „wajaga kreetni eeſtiprinatees."

Nu Peitawens peegahja pee galwenajàm iſejas durwim, kuras diwi ſaldati apſargaja, un teiza uſ teem: „Naw jaiſlaiſch neweens ne ſem kahdeem eemefleem!" Pehz tam winſch pagreeſàs pret Brandefueli un wehleja eerotſchus iſdalit.

Kad tas bij padarits, tad wiſs pulks dewàs uſ trelineem, kas atſchkihra zeetumu nodalas no zitàm pils telpam.

Waktneekeem bij mehginat winus nepeelaist, kà to pagehreja generała pawehle.

„Sche tew pawehle! sche tew otra!“ Brandefuels atwehsàs ar zirwi un eefahka zirst trelinus.

Ta bij nofeedsibas sihme.

Pehz kahdàm minutem fehta bij isjaukta un pulks gahsàs galerijâ, kuras otrâ galâ weda trepes uf zeetumnizem. Sche pulks isfchkihràs diwàs dałàs: weena metas uf augfchu, otra, it kà bihdamàs no ta, ko gribeja isdarit, dewàs atpakał uf Mandes muzam.

„Waj arestanti wisi augfchâ?“ Brandefuels jautaja.

„Weena dała pagrabâ,“ waktis atbildeja.

Winsch atwehra fmagàs nolaischamàs durwis, aisdedsa lahpu un apgaifmoja tumfcho pagrabu. Kahds zeetumneeks fataisijàs behgt. Ar weenu lehzeenu tas bij augfchâ: uf wifeem pagrabâ wedamo trepu pakahpeeneem, aislaidàs kà bulte garam Brandefuelam un fkrehja uf pagalmu. Tuhlin norihbeja wairak fchahweeni un behglis tapa eewainots labajâ rokâ. Winam dsinàs pakał, panahza un aiskrustoja zeku. Winsch greesàs atpakał un asinim pluhstot nofkrehja pee wakts buhdas.

Waktneeka Dimasera feewa fehdeja pee galda; wihrs stahweja tai preekschâ.

„Apschehlojat! glahbjat!“ behglis fauza.

Dimasers atgruhda winu atpakał un tanî pafchâ azumirkli peefkrehja Brandefuels un Peitawens. Wini fanehma nelaimigo aiš kahjam un wilka to pa semi pahr wisu pagalmu un galerijâ winu sobeneem nobeidsa.

„Weens jau masak!“ Brandefuels eefauzàs.

Tad tee atgreesàs atpakał uf pagrabu un fauza ahrâ zitus nelaimes beedrus.

Weens isnahza un rasbaineeku preekschâ nostahjees, drofchi teiza: „Ko jums wajaga?“

„Wajaga pazeenat tewi ar schito!“ Brandefuels eesita winam pa peeri ar dselsa stangu, tà ka tas tuhlin nowehlàs gar semi. Langets uskahpa uf wina kruhtim — un tà winu nobeidsa!

„Jau diwi masak!“ Brandefuels eefauzàs, notihridams asinis no sawa eerotscha lihka drehbês.

„Eefahkums labs!“ Langets peebilda, peewilkdams weenu lihki pee otra.

Peitawens bij dabujis diwus lahpju nefejus un tagad uf trepem uſgahjis fauza:

„Nahkat tagad man lihdſi; tur atradiſees wehl wairak darba, kas tahdu ſehnu zeenigs!“

„Bet papreekſch ſchee lihki janoglabà,“ kuprainis ſazija.

„Kur ſchos funus lai leek!“ Brandefuels eefauzàs.

„Tornî,“ tika atbildets.

„Palihdſat, ſehni, aiſneſt ſchos maitas?“ majors pawehleja daſcheem ſaldateem.

Mironus panehma un neſa augſchâ. Peitawens, kuprainis un Brandefuels gahja teem pakaļ. Langets greeſàs uf pagalmu un tà galerija iſtukſchojàs. Tagad no tumſchà pagraba iſnahza bahls, drebedams un breefmu pilns treſchais zeetumneeks, Joakims Reno. Apſkatijees wiſapkahrt un zita glahbiņa newaredams eedomatees, winſch eeſkrehja wakts buhdâ.

„Apſchehlojatees! . . . palihdſat man noſlehptees!“ winſch luhdſa waktneeka feewai, kura weena pate bij iſtabâ.

Wiņa ſahka raudat. Nelaimigais nokrita uf zeļeem un ſaņemtàm rokam luhdſàs. Wiņa ſolijàs to glahbt. Pehz pahris minutem behglis bij paſlehpts waktneeka dſihwoklî ſem gultas.

„Paleekat ween ſche lihdſ rihtam: riht warefat wefeli eet mahjàs,“ wiņa tam teiza.

Langets atminejàs Schaberu Marijas un ſteidſàs wiņu meklet. Wiņa bij eegahjuſe kahdâ leelâ ſahlê, kura ſpokaini bij apgaiſmota no pagalmâ degdamas uguns, un atſehdàs uf kahda benka. Wiņa domajàs ſche buht pafargata no wiſàm breefmam, bet kà wiņa wihlàs: Langets wiņu atrada!

„Tu nahzi mani noſiſt, es ſinu!“ wiņa ar ſchaufmam uſlehza. „Noſit, bet nemoki!“

Sawâ ellifkâ niknumâ winſch nelaimigo ſarauſtija un ſakapaja gabalôs. Winſch apſkatijàs wiſapkahrt, lai ſinatu, kurâ ſahlê atrodàs. Ta bij baſniza! Wiņam palika breefmigi. Winſch noleezàs pee lihka un pazehla to, ne=eewehrodams, ka upura aſinis aptraipa wiņa drehbes, un it kà no breefmigeem ſapņeem wajats, flepkawa metàs uf pagalmu.

„Brandwihnu!“ winſch aiſſmazis kleedſa, nomeſdams pee fahrta ſawu aſinim aptraipijuſchos naſtu. „Dſer, draudſiņ, dſer, ap ſirdi buhs jautraki,“ Mandes mudinaja, pildidams glahſes, kuras flepkawa weenu pakaļ otrai eemeta.

No zeetumnizu trepem gandrihſ katrâ minutê nonahza generała kalpi, kas bij zeenigi drihſak nofauktees par beſprahtigeem, aſinskahrigeem ſwehreem, nekà pehz Deewa gihmja un lihdſibas raditeem zilwekeem. Un wiſi wini ſteidſàs ſmelt jaunu drofchibu Mandes neiſſihkſtofchâ dſihwibas amatâ.

Langets wehl nebij pabeidſis ſawa darba: tas iſrahwa aufkarus, nomauza ſelta gredſenus un uſmeta lihki atkal few uſ kameefcheem.

Platajâ gangi beſ zeetumnizu trepem atradàs wehl kahdas zitas, kas weda leelajâ ſahlê beſ logeem. Schi ſahle ſtahweja taifnâ linijâ ar Trujlefka torni. Sahles weenâ galâ bij iſdaufits leels pusapaļſch zaurums, kurâ ſkatotees zilweka azis redſeja tikai ſchaufmigu beſdibeni, aku: ſche bij nolemts eemeſt nokauto meefas.

Pilî aſinis upem tezeja. Uſ katra foļa kahjas atduhràs pee lihkeem. Langets ar ſawu naſtu dewàs taifni uſ mineto ſahli. Pee feenas zauruma bendes pulzejàs tahdeem pat upureem, kà Schaberu Marija. Nokauto meefas aká ſweeda ar dſeefmam un daſchadeem jokeem. Langetam bij jagaida ſawa kahrta. Preekſch wina ſtahweja Leſkija, peedſehrees aſinu ſmakas un atreebibas faltuma; puika tagad iſſkatijàs pilns wihrs.

Pret Langetu pagreeſees, winſch leelijàs, ka uſ wina rehkina jau eſot 5 un lai nebihſtotees, ka nepeenahkſchot wehl otrtik. Sawu naſtu aká eeſweedis, tas ſkrehja atkal lejâ. Tagad Langets ſweeda Marijas lihki muhſchiga meera weetâ. Lihkis nokrita uſ zitu lihku kaudſes un apmeerinatais uſwaretajs ſteidſàs palihdſet beedreem.

Minutes ſkrehja ahtri un zeetumneeku ſkaits arween maſinajàs.

Bendes ſtahweja galerijâ. Zeetumneekus pa weenam iſſauza iſ ſahles.

„Juhs fauz uſ generali!“ katram no wineem teiza.

Kamehr wifs tas notika, Schurdans ar ſaweem pawadoneem ſehdeja tuwejâ trakteerî; ſinas par tragedijas wirſeenu wineem noneſa Peitawena un Mandes ſuhtni. Neweens no wineem nedomaja peebeedrotees bendem; wini behdſa no atbildibas par breefmigo noſeedſibu.

Otrâ nakts ſtundâ jau bij nokauti 48 zeetumneeki un dſihwajo wairs tik bij zeetumnizês 15, 10 wihreeſchu un 5 ſeeweetes.

Nelaimigee gaidija ar katru minuti nahwi. Wini redseja, ka issauza winu beedrus un dsirdeja winu pehdejos kleedseenus. Breefmas palika arween leelakas un wini wisi mekleja meeru un eepreezinaschanu pee abata de Nolgaka. Pasaudejuši spehkus un duhschu, Niel kundse guleja sawâ zeetâ gultâ; dehls, it kà apsargadams, sehdeja pee winas kahjam.

Natapjola meerinaja nabaga apteekneezi. Te uš reis durwis atwehràs un kuprainis eenahza. Wina asinainàs drehbes, pahris aiš jostas aisbahsto pistolu, asinim peeschlakstejuschàs azis, isteiza it gaischi to, kas notizis un kahdu lomu winsch pats spehlê schinî behdigajâ lugâ. Winsch tuwojàs Natapjolai.

„Tuhlin nokaus wifus," winsch teiza tai.

„Un tu wehl zerê glahbt mani un manu meitu."

„Glahbschu abas. Nahz man lihdsi basnizinâ."

Natapjola nehma pee rokas Miettu un paklausigi gahja kuprainim pakaļ.

„Sche tu pilnâ droschibâ," winsch teiza, atlaisdamees uš deewgalda marmora pakahpeena. Natapjola apkampa meitu un wilka to zeeti pee sawas kruhts.

Kuprainis nepazeetigi parausija plezus.

„Behrns noguris, nekawe winam meega! winsch teiza.

„Ai, kà man tas patihk!" Mietta pasmaidija un sawu gaischmataino galwinu uš mahtes zeleem nolikuse, taisijàs gulet.

Brihdi klusejis, kuprainis jautaja:

„Waj tu neisbrihnejees, ka es tik karsti nehmos tewi aisstahwet?"

„Es wehl tagad par to domaju."

„Un newari usminet?"

„Tu teizi, ka darbojees kà Lusinjana draugs."

„Kadehl sche Lusinjans?!" kuprainis farauza peeri.

„Tas jau nomiris un tawas afaras wairs winu neuszels. Waj tu nenomani, ka es tewi mihleju?" Natapjola atlaida aisšnauduschos behrnu uš pakahpeena un uszehlàs.

„Uš ko tad tu zere?"

„Esmu iskehmots radijums," Kwasimonds eesahka nedroschi, „bet . . . bet ja es glahbju tawu dsihwibu, glahbju ari tawu meitu . . ."

„Man neka newajaga: Negribu! Nedrihksti ne runat!"

Wiņa metàs uſ durwim un wiņas azis uſ reiſ atduhràs pee Miettas. Wiņa nokrita uſ zeļeem un karſtàm aſaram apflazinaja meitiņas ſeltaino galwiņu.

Schis aiſgrahbjoſchais ſkats, rahdijàs, aiſgrahba ari kuprainu akminaino ſirdi.

„Es tewi mihleju," wiņſch turpinaja, „un negribu tawas nahwes. Dſihwo un peemini, ka ar ſawu glahbſchanos eſi man ſaiſtita. Sehdi ſche un nebihſtees: nekas tewi neaiſkars." To teizis, kuprainis iſſkrehja kaujas iſtabâ.

Uſ maſu brihdi bendes bij atlaiduſchees no ſawa darba. Tagad zilweku aſiņis tur atkal upem tezeja: nokahwa pehdejos. Pehz jaunà Niela ſauza Kruſes kundſi. Wiņa, kuŗai dſihwiba bij tik dahrga, turejàs wiſeem ſpehkeem preti, brehza, waimanaja, luhdſa un plehſa bendu gihmjus. Ne deſmit minutes nepagahja, kamehr wiņu pehz daudſ mozifchanam nobeidſa.

Abats de-Nolgaks eegahja baſniziņâ, lihdſ weſdams Annu Awi un Eſpritu Ober, kuŗas ari wehl nebij krituſchas bendu rokàs.

Uſnefuſchi lihkus tornî, kuŗu ſtarpâ jaunais Niels wehl bij puſdſihws, kuſtejàs un ſauza mahtes wahrdu, bendes dewàs atpakaļ.

„Wehl naw wiſi! Tikai 59 nokauti!" kahds otrs teiza.

„Tee nomirs ari rihtâ."

„Abats de-Nolgaks, Reis, Anna Awi, Eſprita Ober . . ."

„Paga, paga!" Bellejs pahrtrauza. „Eſprita laba meita, es luhdſu, apſchehlot wiņu."

„Un es luhdſu preekſch Annas Awi," otra balſs atnehma. Nebija pretrunas.

„Wehl palikuſe Ratapjola . . ."

„Welzeet wiņu ſchurp, ſehni!"

Nenoguruſchee bendes metàs atkal ſeeweeſchu nodaļâ, bet durwìs wiņi faſtaja kuprainu.

„Atſtahjat Ratapjolu rihtdeenai, uſehdam," tas teiza. „Drihſ gaiſma auſiņ un mums jaſteidſàs prom no ſchejeenes."

Schee wahrdi attureja aſiņs fuhzejus, tomehr Schurdana pawehle wehl nebij iſpildita.

„Generals teiza, ka Ratapjolai jamirſt," Langets eeſauzàs. „Un kad nu praſa?"

„War atbildet, ka pawehle iſpildita."

„Kam atlikt to uſ rihtdeenu, ko ſchodeen war padarit!“ Brandefuels pretojàs. „Schi Ratapjola wainigaka par wiſeem: wiņa apbuhra Luſiņjanu un nobeidſa Kardeliņu.“

Lihdſàs Brandefuelam ſtahwoſchais Leſkijè nodrebeja: Luſiņjana wahrds bij wiņa dſihwibas glahbejam Kardeljeras baſniżâ.

„Waj Ratapjola paſina Luſiņjanu?“ winſch pagreeſàs pret Brandefuelu.

„Wiņi taiſijàs prezetees.“

Schi wehſts jaunekiam bij ſwarigs atklahjums.

„Kuprainam tatſchu taiſniba,“ winſch teiza: „ſchaideenai deeſgan. Wiņa no mums neiſbehgs ir rihtâ.“

Scheem peerahdijumeem pahrleezinati, Wokliſka armijas karotaji pehdigi atſtahja ſahli. Tagad kuprainis metàs uſ baſniżiņu.

Abats gahja wiņam preti.

„Ja jums wehlets wehl weenu no mums nokaut, tad nemat mani,“ winſch runaja: „apſchehlojat ſchàs nelaimigàs.“

Kuprainis neatbildeja: winſch drebeja, wiņa plati atwehrtàs beſprahtigàs azis atduhràs pee kahdas tumſchas weetas, kas tikai wiņam bij redſama un kas wiņam darija ſchaufchalas.

Ratapjola pee wiņa peegahja un teiza:

„Glahb wiņus!“

Swehrs nokrita uſ altara pakahpeena un ſahka dauſit ſprogaino galwu pee akmiņu plahtem. Pirmreiſ wiņa melnajâ dwehſelê uſmodàs kas nebuht zilweka juhtam lihdſigs un winſch ſahka pahrdomat ſawus darbus, kas ſaſchņaudſa, lauſa un plehſa wiņa ſirdi.

„Tu wari wehl atſkatitees daudſ maſ uſ ſaweem nelabeem darbeem,“ abats eerunajàs.

„Kur es eſmu? un ko es iſdariju?“ ſaundaris waimanaja un wiņa iſmiſuſchee ſkati atduhràs atkal pee tukſchà klajuma.

„Glahb muhs no nahwes,“ garidſneeks turpinaja.

„Pils tukſcha, raſbaineeki aiſgahja,“ tas atbildeja.

„Swehru jums, ſwehtais tehws, ka nekritis ne weens mats no ſcho feeweeſchu galwam.“

Kaujas lauks bij iſtihrijees, pils pateeſcham iſtukſchojuſès. Saundari bij aprunajuſchees atkahptees lihdſ nahkamai deenai. Dimaſers nolikàs gulet. Wiņa feewa iſlaida Joakimu Reno.

Tagad pats Schurdans iſgahja iſ ſaweem dſihwokkeem un wiſu vili vahrſtaigajis, kleedſa pehz wahrtu ſarga.

Paſinis Schurdana balſi, wahrtuſargs weenâ azumirkli bij kahjâs.

„Nem wehjlukturi un wed mani Turſkeſka tornî,“ generals komandeja.

Eegahjuſcheem aſinim peetezejuſchâ galerijâ Schurdans pagreeſàs vret ſawu kalpu:

„Scho wiſu wajaga iſmehſt, lai pehdu nebuhtu.“

Un wini uſkahpa tornî. Schurdans eekahràs ſeenâ iſſiſtâ zaurumâ: tur bija tik tumſch, ka neka newareja ſaredſet.

„Padod man garu ſtriki,“ winſa teiza Dimaſeram. Wahrtu ſargs aiſſteidſàs iſpildit pawehli.

Schurdans palika weens. Wiſs bij klusu ne maſakà trokſchna nedſirdeja, tikai gaiſs bij pilns zilweku meeſu un aſinu ſmakas. Schurdanu ſagrahba ſawadas bailes, aukſtums pahrſkrehja vàr wina meeſam, mati flehjàs un winſch èedrebejàs: winſch bij dſirdejis klusas novuhtas . . .

Par laimi atnahza dribſ Dimaſers un darija wina bailem galu. Atneſtâ ſtrikî tava wehjlukturs peeſeets un eelaiſts akâ.

Zik ſchaufmigs ſchis ſkats ari nebija, kur tik daudſ lihku zits uſ zita kaudſê ſtahweja, tomehr Schurdans nenoſchehloja ſawu ellikko darbu. Tagad kahds lihkis pakuſtejàs, pazehla rokas un novuhtàs.

„Daſchi wehl dſihwi,“ Dimaſers nowehrſàs,

„Kà rahdas, mani ſehni, pirms lihkus bedrê eemetuſchi, naw tos pagalam nobeiguſchi. Tehwija tomehr ir glahbta. Tagad es waru meerigs liktees gulet.“

Wini atſtahja torni. Schurdans eegahja dſihwoklî, kur winu nevazeetigi gaidija Strekoſa, karſti wehledamàs no wina paſcha mutes dſirdet par ſchàs nakts notikumeem.

VII.

Leſkija apbehreſchanai bij notikt nahkamâ deenâ av pulkſten trijeem. Pilſoni fataiſijàs winu godam pawadit. Wina nahwe, uſ ko bendes attaiſnojàs, bija pagahjuſchas nakts breeſmu darbu eemeſlis. Breeſmu webſts dribſ iſplatijàs pa wiſu pilſehtu. Iſglahbuſchees Joakims Reno, Eſprita Ober un Anna Awi iſſtahſtija wiſu, kas notizis preekſch winu azim; ari paſchi Schurdana

ſehni dſehreenu pahrdotawâs leelidamees, ſtahſtija par ſaweem darbeem.

Pilſehtas eedſihwotaju bailes bij neaprakſtamas, wiſâ Awinjonâ neatradàs neweens zilweks, kas buhtu par ſawu dſihwibu drohſchs. Ap pusdeenu eelas bij atkal ſauſchu pilnas, bet ſaudis bij wiſi kluſi un meerigi: ik weens baidijàs no Schurdana ſeſneem, kuri draudoſcheem gihmjeem apkahrt ſtaigaja un bij gatawi ſanemt katru, kas eeſahka ko pret waldibu. Uſ pils laukuma ari ſapulzejàs ſaudis, kas kahroja pili eetikt un redſet ſawu mihlako lihkus. Bet wiſi pils wahrti bij zeeti un apſargati leelgabaleem un pa teem drihkſteja ee-eet tikai raſbaineeki.

Pulkſten diwos galwenee wahrti atdarijàs un zaur teem iſbrauza kahda no ſaldateem pawadita kareete, kurâ ſehdeja Schurdana mihlule. Wina brauza uſ Memujeleem. Drihſ pehz tam pa wahrteem iſſahja ari pats generals baltâ ſirgâ. Tas aiſaulekſchoja uſ flimnizu, kur wehl atradàs Leſkija meeſas; no tureenes ari ſahkàs behru gahjeens.

Schurdans ar ſaweem draugeem ſtahweja gahjeena preekſchgalâ. Saldatu pulks, apbrunojuſchees flintem un leelgabaleem, winus apſargaja. Sahrks ſtahweja wałam un nelaika meeſas bij tà eegulditas, ka galwa bij redſama pahr ſahrka malu.

Pulkſten peezos wiſs bija padarits.

Tagad nokauto beedri, kuri wehl gaidija ſawa liktena nolehmumu, greeſàs pee Schurdana. Bet generals winus nepeenehma.

Awinjonas pilſonu ſtahwoklis bij nepanekſams — neweens par ſewi negalwoja, ka peedſihwos wakaru. Schurdana ſehni nokſatijàs uſ wineem kà uſwaretaji uſ uſwareteem un ſahka faimneekot pa pilſehtu. Kloſteri, baſnizas un luhgſchanas nami tapa no ſaldateem aplenkti un iſlaupiti. Rotu mahkſlneeki (juweleeri) tapa peeſpeeſti ſchahs leetas atpirkt. Seeweetes flehpàs mahjàs: uſ eelàm winas ſakehra, atnehma winam drehbes un wehrts-leetas. Daſchi bagateni fataiſijàs ſuhtit deputaziju uſ Sorgu pee abata Milo un generała de Ferriera, luhgt winus, nahkt paligâ paſuduſchai Awinjonai. Bet Schurdana wakts bij modriga, wiſi pilſehtas wahrti tika tik ruhpigi apſargati, ka ſchi deputazija newareja iſeet iſ Awinjonas.

Deena pagahja un nakts eeſahkàs.

Bendes tikai nakti atminejàs fawus pee dſihwibas palikuſchos wangneekus, Ratapjolu, Reiſu un abatu de Nolgaku.

„Wajaga ari winus nobeigt,“ Brandefuels teiza. Un no 15 zilwekeem faſtahwoſcha partija no jauna aiſſteidſàs uſ pili. Dimaſers pats atwehra wahrtus un fanehma winus kà dahrgus weſus. Zeetumneeki, kas jau bij eeſahkuſchi zeret uſ glahbſchanos, tagad trokſni un balſis galerijâ iſdſirdot, iſtruhkàs beſ gala.

„Glahbatees!“ Reifs fauza faweem beedreem un metàs uſ baſnizinu.

Bet Ratapjola nepaguwa iſeet: durwis atwehràs un trokſchnainais pulks eenahza ſahlê.

Tur bij ari kuprainis. Winſch peegahja pee Ratapjolas un tſchukſteja: „Lai noteek, kas notikdams, bet tu no ſchejeenes neiſej.“

Brandefuels fanehma abatu un iſweda to galerijâ. Ratapjola nometàs zeļos, to darija ari Mietta un abas fahka Deewu luhgt.

Pehz abata bendes nahza Reifam pakaļ. Wini paſchmauza gaſam Ratapjolai un dewàs, tà fakot, wiſi ar blahki baſnizinâ. Bija warens, milſigs zihninſch, kamehr nogahſa milſigo Reifu, kurſch apbrunojees loga reſtem, duhſchigi aiſſtahwejàs. Bet wina dſihwibas ſweze nerahdijàs ne ar ko buht iſdſehſchama; ta bij eeſaknojuſes kà muhſchigs oſols tehwijas meſchos un tihrumos.

Kad winſch nemira, flepkawas, neſinadami ko eeſahkt, weens otru uſſkatija. Te weenam eeſchahwàs labs padoms prahtâ' tas iſteiza to beedreem un tuhlin wairak rokas ſagrahba nelaimigo un winu wilka uſ torni. Reifs weenmehr kleedſa un waimanaja. Tahdu winu eemeta kapâ, kur jau atradàs 59 lihki. No tureenes wiſu nakti atſkaneja wina waidi pils ſeenàs; tikai tad tee apklufa, kad nahkamâ rihtâ aka tapa kalkeem un akmeneem peebehrta.

Tagad atlika diwi upuri: Ratapjola un Mietta, kuras ar breeſmam gaidija fawa liktena nolehmumu.

Sefchi bendes eenahza ſahlê.

„Nahz mums lihdſi!“ Brandefuels wehleja.

„Ne=ej!“ kuprainis tſchukſteja.

„Mehs tatschu tà norunajàm, atstaht winu uszehdam," pret winu pagreesàs Brandefuels. „Ta stunda ir peenahkuse. Palihdsat man winu iswilkt galerijâ.

„Kahds labums winu nosist, brahli?" kuprainis pagreesàs pret ziteem beedreem.

„Generała pawehle!" wisi isnemot Lesskiju, atbildeja weenbalsigi.

„Waj tu winas draugs jeb eenaidneeks?"

„Warbuht ari draugs."

„Wakar runaji weenadi, schodeen atkal otradi."

„Esmu pahrleezinajees, ka wina newainiga!"

Brandefuels paraustija plezus un sakehra Ratapjolu ais rokas, bet kuprainis metàs winam starpâ.

„Schi seeweete peeder tikpat man kà tew . . . Wina neisees no schejeenes!" winsch pazehla sobenu.

„Oho! kauja! . . . Waj naw kauns, bahbas deht karu zelt! . . . Rauj drihsi winu, Brandefuel, mehs peeturesim kuprainі."

Tuhdał wairak rokas sagrahba kuprainі un Brandefuels wilka Ratapjolu.

Miasà Mietta metàs pee dumpineeka kahjam, luhgdamàs apschehloschanu sawai nabaga mahtei. Sawâ ismisumâ Ratapjola atsitàs un israhwàs is kaundara rokam.

„Tà, tà! Turees stipri! Sanem duhschu!" kuprainis winai kleedsa.

Mietta tagad uszehlàs, peetezeja Bellejam un winam ap kaklu mesdamàs luhdsa:

„Glahb mamu, labais zilweks. Es par to mihleschu tewi, luhgschu Deewu par tewi!"

Saldats atgruhda meiteni un wina metàs pee ziteem, apkampa winu kahjas un raudaja. Neweens winas neklausija.

„Waj tad ir juhs neapschehlosatees par manu mamu?" wina beidsot pagreesàs pret Lesskiju. Schee wahrdi nosskaneja jaunekła sirdî un modinaja lihdszeetibu.

„Kas schi ir par seeweeti? winsch teem jautaja.

„Ta ir Ratapjola. Mehs winu nemam pehz generała nosazijumeem."

„Ratapjola! Winai naw japasuhd; es negribu, lai wina pasustu," winsch sanehma ismisuschо seeweeti un israhwa to slep-

kawu rokam. „Nesinu ar ko apwainojusès schi seewēete, bet sinu tikai: ka wina Lusinjanam dahrga — ar to peeteek — es waru winu aisstahwet."

„Lusinjans tatschu muhsu eenaidneeks," wisi weenaldsigi sauza.

„Jums eenaidneeks, bet man glahbejs: winsch glahba man dsihwibu."

„Lai ari dsihwo!" Ballejs atmeta ar roku.

„Bet generals?"

„Generals winu jaw tura par miruschu."

Wisi peekrita Lesklajam, tikai Brandesuels ne: winsch isgahja lahdedamees no sahles.

„Dimaser!" Lesklije tam ussauza, „tu atbildesi ar sawu galwu par schàs seewēetes droschibu."

To teizis, Lesklije, no isglahbtàs seewēetes pat patsizibu nesagaidijis, isgahja no sahles, lihds wesdams sawus beedrus.

Ratapjola apkampa sawu meitu, sawas dsihwibas glahbeju, un speeda to karsti pee kruhts.

VIII.

Trihs nedelas wehlak pehz scha breesmu notikuma pili, Ratapjola gahja pa Ronas upes kreiso krastu, us maso Sorgas pilsehtinu. Schurdanam no ta, protams, nebij ne jausmas, ka wina isglahbta, jo winam tika fazits, ka wisi zeetumneeki nokauti. Leelàm mokam winai laimejàs iswairitees no Awinjonas. Bartelos falà wina no Lusinjana mahtes dabuja sinat, ka dehls pasudis. Wezenite dehlu apraudaja jaw trihs nedelas, turedama to par miruschu. Ratapjola nodomaja eet us Sorgu, pasinot Franzijas armijas wirsneekam par to, kas notizis Awinjonà, un luhgt winus, usmeklet Lusinjana lihki.

Deeua bij apmahkusès un dsestra. Weesuligs wehjsch puhta Ronas straumei preti. Dulkainee upes wilni nesa sadragatus kuga gabalus un ar saknem israutus kokus. Pahrpluhdinajuse Lionas apgabalus, Rona taisijàs ir schē iseet no krasteem un pahrpluhdinat Awinjonu; tas wareja katrà azumirklì notikt.

Rihtà ap pulksten desmiteem Ratapjola eegahja pilsehtinà. Eeprasijuschai wahrtus apsargadameem saldateem pehz abata Milo dsihwokla, winai tapa atbildets:

„Abats tatschu naw Sorgâ: winu, tàpat kà zitus, aissauza us Pariši.“

Ratapjola eesahka winus isjautat un dabuja daudz ko sinat. Wehsts par swehrisko slepkawibu Awinjonâ tuhlin otrâ deenâ, 17. oktobrî, nonahza Sorgâ. Us Pariši bij tuhlin suhtits wehstnesis ar scho sinu pee konwenta.

Nu tikai saprata ar kahdu eemeslu ir wilzinata Awinjonas peeweenoschana Franzijai. Konwents tuhlin sauza us Pariši mediatorus (tos, kureem bij ustizets Awinjonu peeweenot Franzijai) un winu weetâ eezehla zitus. Generata de Fariera weetâ tika eezelts generals de Schuase.

Ratapjola dewàs us generali, kursch tik ko preeksch pahris stundam sche bij eeradees.

„Ka jums wajaga?“ schis winu sanehma.

„Mekleju taisnibas,“ wina atbildeja un isstahstija generalam wisas breesmas, kas notikuschas preeksch winas azim. Wehl wina netika ar sawu stahstu galâ, kad generals pasauza adjutantu un suhtija to us Awinjonu ar pawehli, atwehrt waldibas wahrdâ pilsehtas wahrtus un us eelàm isskahrt saweenoschanas pawehli.

Stundu wehlak adjutants jaw bij zelâ. Atgreesees atpakaļ, tas sinoja, ka Awinjonas waldneeki esot gatawi, atwehrt wahrtus Franzijas armijai.

Schurdana beedri pehdejâ laikâ sagahjàs gluschi reti: wini no laudim baidijàs us eelas rahditees. Weenigi Schurdans parahdijàs us eelas arweenu jahschus waj kareetê, Strekosai blakus, kura tagad spehleja Awinjonas kehnineenes lomu.

Schinî pat deenâ, kad Ratapjola Sorgâ nonahza, 16. un 17. oktobra behdu lugas sazeretaji bij safauktu pilî us sapulzi. Adjutants bij wareni pahrsteidsis wisus. Mediatoru pahrmaina Sorgâ newehstija neko labu. Tadehl sapulze tagad weenprahtigi nolehma: generali de Schuase Awinjonâ ne-eelaist, ja tas nahktu sauki winu pee atbildibas.

Nahkamâ deenâ, par jo leelàm bailem pilsehtas eedsihwotajeem, wezà pils peenehma draudoscha krepoša isskatu. Duhschigo rasbaineeku skaits, kas sche bij sapulzeti, sneedsàs lihds 500. Tanî paschâ deenâ, weetejas waldibas galwenee preekschneeki ar sawàm saimem eewilkàs pilî. Garnisonas wirsneeziba

bij uſdota majoram Peitawenam. Pa to laiku Awiņjonas eedſihwotaji aijſuhtija ſuhtneezibu uſ Sorgu, luhgt Franzijas karaſpehka wirſneeku, lai nahk wiņeem palihgâ.

Generaļam peenahza waldibas pawehle no Pariſes, lai beſ kaweſchanas ſanemtu Schurdanu, un wiņſch ſuhtneezibai atbildeja:

„Riht pats eeradiſchos Awiņjonâ.“

Schee wahrdi nonahza ari Schurdana aufîs.

Safauza jaunu ſapulzi.

„Pretotees 3000 karawihru leelai armijai, buhtu leelaka nejehdſiba,“ daſchi ſpreeda.

„Wisgudrakais, ſuhtit riht uſ Pariſi atwainoſchanàs rakſtu,“ Turnals peemetinaja.

Tas tapa peeņemts, kautſchu Schurdans pretojàs tahdai politikai.

Generaļa de Schuaſa ee-eefchana Awiņjonâ notika 7. nowemberî. Wiſa pilſehta gawilem ſanehmu ſawu glahbeju. Satreekto pilſehtas waldneeku wahrdâ, Laflérs ſteidſàs apſweizinat de Schuaſu. Wiņa runa beidſàs ſcheem wahrdeem:

„Awiņjonas pilſoņi ſawas aſiņis iſlehja pehz walſts pamata likumeem.“

Generals, noklauſijees wiņâ, atbildeja:

„Buhtu ļoti wehlejams, ja Awiņjonas pilſoņi atraſtos ſchim lihdſigos apſtahkļos. Man jums jaiſſkaidro, ka ſanehmu pawehli, eeņemt beſ kaweſchanas pilſehtu un eeweſt tanî meeru un kahrtibu. Poſts teem, kas zeltos mums preti!“

Schurdans iſſamiſis uſſkatija ſawus beedrus.

Te ļauſchu puhlim zauri ſpeedàs kahda ſeeweete, kuŗas wahrds azumirkli wiſâ pulkâ iſplahtijàs.

Ta bij Ratapjola. Wiņa nebij weena: wiņai pakaļ gahja diwi jauni zilweki. Wiņa tos peeweda de Schuaſam un teiza:

„Schee ļaudis ari pee jums mekle taiſnas teeſas.“

„Niela dehli!“ ļauſchu pulkâ ſahka runat.

Schurdans un wiņa beedri beſ gala iſtruhkàs, eeraugot Ratapjolu dſihwu: breeſmigaka wiņu ļauno darbu apleezinataja newareja wairs buht par ſcho. No wiņas peeweſtee jaunee ļaudis nokrita uſ zeļeem un jaunakais no wiņeem eeſahka drebofchâ balſî:

„General! mans tehws un mani brahli nokauti 16. oktobra naktî. Winu aſinis ſauz pehz atreebibas. Slepkawas ſche ir preekſch azim.“

De Schuaſe nolehza no ſirga un gribeja pazelt luhdſeju, bet ſchis, ſawu ſtahwokla neiſmainidams, turpinaja:

„Eſmu paſaudejis tehwu un brahli — eſmu palizis beſ aiſſtahwa un maiſes — raſbaineeki man atnehma wiſu! Juhs, warenais tautas aiſſtahw, apſchehlojatees par mums un iſdodat taiſnu teefu.“

„Leeta taps iſmekleta un wainigee dabuhs peenahzigu ſodu,“ de Schuaſe atbildeja.

Pulks faſkatijàs un kleedſa:

„Nahwi kaundareem!“

„Leeta taps iſmekleta,“ generals turpinaja.

Pehz tam, pawehlejis noſtahdit diwas rotas ſaldatu ap Schurdana un wina beedru dſihwokli, generals aiſſteidſàs uſ rahtuſi. Tur winu ſagaidija jaunas ſchehlabas: tee bij fehrdeeni palikuſchi tehwi, wihri un brahli no to upureem, kas atradàs Trujlefka tornî.

Pehz kahdàm deenam generals pawehleja iſrakt lihkus. Torna apakſchâ tapa ſeena iſlauſta un iſ turreenes pa gabaleem iſwilka liku meeſas. Lihki nebij wairs paſihſtami; winu behdigàs atleekas tapa ſapulzes ſahlê noneſtas lihdſ aprakſchanas deenai.

Schurdans ſawâ lihdſſchinejâ generala mundeerâ ari ſche eeradàs, pawadits no Strekoſas. Laudis winu ſanehma draudoſchi un nizinoſchi, tà ka tam wajadſeja atkahptees. Tas winam bij pa daudſ. Winſch draudeja teem ar kulakeem; par ko laudis ſaduſmojàs un dſinàs tam pakaļ. Winſch iſbehga pameſdams ſeewu naidneeku rokàs. Strekoſu nogahſa gar ſemi un atreebàs pee winas par wiſu launu. Saraustitu un ſaploſitu winu noneſa uſ flimnizu, kur wina pehz kahdàm deenam nomira. Bankas eelâ dſineji Schurdanu ſagrahba. Winſch buhtu gabalôs ſadauſits, ja de Schuaſes adjutants nepeeſteigtos ar ſawu rotu un wina neiſglahbtu iſ ſatrakotà pulka rokam. Schurdanu aiſweda uſ pili un dewa padomu nerahditees laudim. Tagad winſch nodarbojàs ar breefmigajàm atreebibas domam. Nakts peenahza un winſch tapa modinats.

„Kas tur!?“ winſch uſlehza un kehra pehz ſawàm piſtolem — bet tuhlin paſina ſawu uſtizamo kalpu Brandefueli.

„Glahbjatees, general," tas eefahka. „Isdota pawehle, juhs apzeetinat... Mandes aisbrauza us Parisi... Memuels, Turnals uu Peitawens jaw noflehpàs."

Schurdans islehza no gultas, apgehrbàs prastàs drehbès, panehma naudu un eerotschus un ar Brandefuela palihdsibu isbehga no pilsehtas.

Rihtâ pulkstens 4 pili apstahja karaspehks, komandets no jaunà husaru wirsneeka Sent-Flera. Gahja eekschâ apzeetinat Schurdanu, bet, kà sinams, winu wairs neatrada; tas pats atkahrtojàs pee ziteem breesmoneem: wisi bij aisbehgufchi.

Nahkoschà naktî wajadseja, kà Schuase nospreeda, behgleem dsihtees pakaļ. Wakarâ Ratapjola stahjàs generaļam preekschâ. Wina isteiza domas, ka behgli warot atrastees zeļâ us Sorgu, kur Memujelam atrodotees kahda eeschogota mahja. Generals suhtija tur Sent-Fleru. Schis aissteidsàs. Augstàs sehtas wahrti tapa uslausti un karaspehks eegahja tumschajâ alejâ. Alejas otrâ galâ atradàs mahja. Neweenâ mahjas logâ neredseja uguni, wisas bij tumschs un kluss; mahja islikàs neapdsihwota. Neskatotees us to, mahja tapa aplenkta un saldateem usdots, katram schaut, kas no mahjas taisitos behgt. Pats Sent-Flers peegahja pee durwim un sita pa tàm trihs reisas. Durwis atwehràs: isnahza kahds semneeku drehbès gehrbees zilweks.

„Zeet klusu, ja ne, tuhlin noschaufchu!" wirsneeks draudoschi tureja tam pistoli preti.

„Bet es jau esmu juhsu, kungs. Juhs meklejat rasbaineekus? Memujels, Turnals un Peitawens pateescham sche."

„Kapehz tad agrak neteizi generaļam?"

„Kas tad winus apwaktetu? Wini sche atnahza nakti. Es pats jaw sche slehpjos weselu mehnesi, eewainots, slims un nesinu, kas noteek pilsehtâ, nedrihkstu parahditees us eelas, tadehļ ka par manu galwu issolita leela nauda."

„Kà tewi sauz?"

„Lusinjanu."

„Ratapjola tawa bruhte?"

„Kà juhs to sinat?"

„Wina muhs pamahzija, sche nahkt. Wina ir dsihwa, isglahbta no bendem."

Lusinjana gihmis noskaidrojàs un wina azis lihgsmi luhkojàs wirsneekâ. Pehz tik daudz zeeschanam wini abi bij isglah-

TRÜ Raamatukogu

bufchees. Tagad winam bij tikai weena wehlefchanàs: dotees uf Awinjonu.

Nu eegahja iſtabâs, apzeetinat behgłus: iſtabas bij tukſchas. Tapa iſmekleti kaktu kakti, malu malas, kamehr beidſot behgłus atrada kahdâ apakſchſemes alâ, no kureenes ee=eja bij zaur pagrabu, kahdu akmena plahti uſzełot. Winus ſafeetus aiſweda uf pilſehtu un eelika pilî ſem wakts. Bet galwenais bij atraſt Schurdanu; winu wajadſeja faguhſtit, lai tas makſatu ko makſadams.

Ratapjolas Awinjonâ neatradis, Luſinjans dewàs uf Bartelos falu. Mahja bij ſafneegta. Weenâ logâ ſpihdeja uguns. Luſinjans peeſagàs pee loga un kahrigi ſkatijàs zaur apkaſpſtejuſcheem ſtikleem: Iſtabâ dega fwezes; Ratapjola ſtahweja uf zełeem pee gultas; gulta bij pahrklahta baltu palagu un ſem ſchi palaga manija zilweka ſtahwu.

„Mahte mirufe!“ Luſinjana galwâ eeſchahwàs un winſch tà faſtinga, ka newareja ne no weetas pakuſtetees. Daudſ maſ attapees, winſch metàs iſtabâ un ſmilkſtedams nokrita uf zełeem pee mahtes lihka. Ratapjola bij tik dſiłi domâs nogrimuſe, ka winu tikai pehz brihtiņa pamanija. Bahla un drebedama wiņa pazehlàs no grihdas.

„Es ſinaju, ka Deews tewi glahbs,“ wiņa ſazija, „un ja ari tawa mahte dſihwotu tanîs zeribâs, tad wiņa tagad wehl nebuhtu mirufe.“

Schinî weetâ wiņa nedrihkſteja iſrahdit ſawa preeka un apkampt mihłoto zilweku, tomehr winſch ſaprata, ka top mihlets wairak kà jeb kad.

Weenam un otram bij daudſ ko ſtahſtit un runat. Preekſch tehrſeſchanas weelas bij pahrpahrim, tà ka ta wilkàs lihdſ rihta gaiſmai.

Nahkoſchâ deenâ Luſinjans paglabaja ſawu mahti Bilnewſkas kapſehtâ. Ari Awinjonâ ſchini deenâ notika Truſłeſka torna upuru paglabaſchana. — —

Schàs deenas rihtâ Bedorid meeſtiņâ, kas bij tuwu pee Sorgas, weeſnizneekam tapa peepraſits numurs preekſch atbraukuſcheem weeſeem. Kahds kungs ar ſulaini eenehma greſnako iſtabu.

„Dodat mums ko nebuht uſkoſt, bet to labako! Ari pudeli wihna! Bet drihſ!“ kungs pawehleja.

„Nu mans mihłais Brandefuel,“ kungs eeſahka, kad tee bij weeni. „waj man nebij taiſniba paſtahwet uf to, ka jaap=

metas ſchai weefnizâ? Paehdufchi, atpuhtuſchees, laidiſimees atkal zeļâ. Kuram nahks prahtâ, ka mehs ſche, wineem pa rokai; domà, ka mehs aiſbehgufchi uſ Pariſi waj Marſchu.

Brandefuels eefmehjàs un Schurdans darija pehz wina preekſchſihmes.

„Bet ſche ilgi newaram palikt ... muhs waretu paſiht. Iſbraukſim tuhliņ pehz brokaſtim.“

Dantrega fahdſchâ ir man draugi; wini muhs apflehps lihdſ tai deenai, kad wareſim atkal kà faimneeki greeſtees atpakaļ Awinjonâ. Schis laiks tatſchu ir tuwu, waj ne tà?“

Tà tehrſedams, winſch ehda un dſehra preekſch deſmiteem. „Ja,“ winſch turpinaja, „mehs atgreeſiſimees ſchaî ſlawenâ pilſehtâ un nogahſiſim wiſeem galwas, kas meklè muhſu nelaimi.“

Pehz maltites behgli aiſmakſaja tehrinu, klupa ſirgôs un aiſaulekſchoja. Weefnizneeks pawadija weefus un nomanija, ka tee aiſjahja uſ Dantregu. Nepagahja ne ſtuuda pehz winu aiſjahſchanas, kad pee trakteera peeaulekſchoja draguni un huſari, Sent-Flera wadibâ. Lihdſàs wirſneekam jahja kahds jauneklis. Tas bij kahds no Schurdana eenaidneekeem, wahrdâ Bigons, kas ari bij mehginats faguhſtit, winſch bij laimigi iſwairijees no ſawu eenaidneeku rokam un tagad, eedraudſejees ar wirſneeku, jahja tam lihdſ uſ flepkawu guhſtiſchnu.

Weefnizneeks gahja jahtneekeem preti.

„Wihnu ſaldateem!“ Sent-Flers ſauza.

Pawehle drihſ tapa iſpildita.

„Waj jums ir daudſ weefu?“ Bigons jautaja weefnizneekam.

Schini minutê naw nekahdu,“ ſchis atbildeja: „diwi bij, tee aiſjahja.“

„Kas un kahdi wini bij?“

Weefnizneeks ſarauza peeri — bet tomehr wajadſeja runat. „Weens no wineem bij, jadomà, kungs un otrs, wina ſulainis. Pirmais bij ap 40 gadeem, dufmigu, ſapihkuſchu ſeju, ihſi apgreeſteem mateem, kaka uhſam un rupju balſi. Un otrs ...“

„Deeſgan, peeteek,“ Bigons pahrtrauza. „Tas ir winſch.“

„Winſch! Kas winſch?“ weefnizneeks atpraſija.

„Schurdans.“

No ſchàs atbildes krodſneeks rokas ween iſplehta.

„Ko juhs runajat! Es dewu Schurdanam fawu mahju, fchim ehrmam, kaundarim! . . . Winfch guleja manâ gultâ, fehdeja uf maneem krehfleem, dfehra manu wihnu . . .

„Kur winfch aiflaidàs?"

„Uf Dantregas pufi."

Jahtneeki apgreefa firgus un aiflaida pa leelzeku, weefnizneeku pametot atplehftu muti. Dantrega no Bedoridas ftahw tikai pahris werftu. Sirgi netapa fchehloti un jahtneeku pulks jaw peejahja fahdfchai, kad Bigons uf reif pamanija diwus jahtneekus, kas meerigi no mefcha iffahja. Kaut gan tee bij leelôs mehtelôs eetinufchees, tomehr Bigons winus pafina.

„Glahbjatees, general!" Brandefuels eefauzàs.

Bet pirms wini paguwa apgreeftees, Bigons bij klaht un eegruhda flintes refgalu Schurdanam zihmî.

„Glahb nu tik pats fawu ahdu," Brandefuels teiza pee fewis un eeaulekfchoja mefchâ; neweens winam pakal nedfinàs.

Schurdans uffchahwa firgam, tas fchahwàs kà bulte uf preekfchu un Bigons dfinàs tam pakal. Schurdana firgs fkrehja bef kahda zeka. Tà pehz kahdàm minutem winfch ar fawu jahtneeku uf reif apftahjàs: Sorgas upe aifkruftoja tam zeku.

Schurdans apgreefa firgu.

Bet glahbfchanàs nebij: Bigons ar faldateem bij klaht un aplenza winu. Nefinadams neka labaka, Schurdans metàs upê un jaunais medneeks, nebuhdams biklaks, lehza tam pakal.

Sirgi peldeja draudfigi kopâ. Te uf reif Schurdans pazehlàs fedlos: firgi taifijàs no-eet Sorgas dibinâ.

„Wehl weenu foli, un es tewi nofchaufchu!" Schurdans ifrahwa piftoli.

Bet tai pafchâ brihdî Bigons winu norahwa no firga. Hufari winam peefteidsàs palihgâ un tà tad Schurdans tapa no uhdena iswilkts un uf krafta fafeets.

„Nenokaujat manis!" winfch luhdsàs.

„Nokaut tewi?" Bigons mehdija. „Kas tad lai aptraipitos tawàm afinim? Tawàm afinim jatek tikai no bendes rokam."

Behgli weda diwi faldati. Sent Flers baidijàs fawu wangineeku deenâ eewelt Awinjonâ, tadehl nogaidija nakti.

Brandefuels blandijàs apkahrt pa Awinjonas robefchàm, fargadamees no kaudim.

Trefchâ deenâ, ap pusdeenu, winfch atradàs pee Woklifka awota, if kura iſwerd fudrabots uhdens. Schi weeta Brandefuelam bij paſihſtama tikai pehz wahrda un winfch nodomaja, fchai weentukâ weetâ kahdu laiku uſturetees. Bet tik ko winfch bij apmetees, kad iſdſirda tuwumâ zilweku balſis. Winfch paſlehpàs aiſ kahdas klints un fahka klauſitees. Bet ko winfch eeraudſija? Luſinjans un Ratapjola peenahza pee awota. Tee bij zelâ uſ Karpentras kapſehtu, luhgt Deewu preekſch Luſinjana nelaikes mahtes. Tuwejâ fahdſchâ wini bij atſtahjuſchi ekipaſchu, gribedami apſkatit ſcho eewehrojamu awotu, kuru tà dſejneeki nehmuſchees apdſeedat.

Paſinis winus, Brandefuels tuhlin faprata, kas darams. Kad tee bij winam kahdus ſoļus garàm pagahjuſchi, tad winfch iſrahwa piſtoli un iſſchahwa to,

Celejâ atſkaneja fahpju pilns eekleedſeens.

Ratapjola ſakehra Luſinjanu: iſ wina eewainotàs bruhzes tezeja aſinis.

Brandefuels tuwojàs, galigi nobeigt ſawu upuri, kuru jaw tureja padaritu par neſpehzigu, aiſſtahwetees un pretotees.

Nelaimigà ſeeweete aiſkruſtoja tam zeļu, aiſſargadama ſawu nabaga draugu, un Brandefuels apſtahjàs, atminedamees ſinamo wakaru, kurâ ſchi ſeeweete winu pagahſa gar ſemi kà behrnu. Luſinjans metàs winam kà ſwehram preti. Winfch negribeja mirt, atſtahjot dſihwu nolahdamam naidneekam mihļoto ſeeweeti.

Eenaidneeki ſakrampojàs un nogahſàs gar ſemi. Ceſtahjàs aſinains nahwigs zihuinfch. Ratapjola newareja neka palihdſet. Beigàs winas aiſſtahws ſahka no ſemes pazeltees, kamehr uſwaretais eenaidneeks palika nekuſtedamees pee wina kahjam. Luſinjana nahwes bahlais gihmis tapa arween bahlaks un azu ſpoſchums redſami iſdſiſa.

Ratapjola apkampa abàm rokam wina galwu, nolika to few uſ zeļeem un winas afaru pilnàs azis ſchehli luhkojàs wina azîs, iſ kuràm dſihwiba taiſijàs uſ muhſchu iſſuſt.

„Klauſees . . .“

Luſinjana nobahlufchàs luhpas tſchukſteja . . . „Es mirſchu . . . Palikſi weena . . . Atminees, kà mihleja tewi taws Luſinjans.“ Un wairak ne wahrda; wehl reiſ nopuhtàs un Luſinjans bij miris.

IX.

26. nowembrî eesahkàs teesas sehde kahdâ is leelakajàm pils sahlem. Sehde sastahweja is peezeem teesnescheem, prokurora un kehnina komisara.

Ta wilkàs lihds janwara beigam.

Schurdana, Parises draugi konwentâ noseedsneeku noteeschanai karoja sparigi preti; teesaschana tapa no laika us laiku atzelta. Janwara beigàs generali de Schuasu aissauza us Parisi. Diwi pilsonu komisari atstahja Awinjonu. Bihskaps Karpentras pameta sawu eparkiju. Zeetumneeku stingras wakts ismainijàs un Schurdans aisbehdsa us Marseku. No tureenes winsch nahza us Arlu, lai buhtu tuwak pee Awinjonas un lai eedraudsetos ar komisareem Rebbesu un Bertenos, kuri bij direktorijas lozekki, sem kuras tagad atradàs Awinjona. Rebbeks nodomaja ismehginat ari sawu laimi Awinjonas waldneeka lomâ. Winsch gahja tur, pawadits no Schurdana, Memujela, kuri ari atradàs Arlâ kà Schurdana aisstahwi.

Schurdana un Rebbeka kopigi salasitais karaspehks apschaudija Awinjonas wahrtus, sagahsa walni un warmahkas eegahja pilsehtâ.

Awinjonas eedsihwotaji kleedsa un waimanaja, redsedami jaunas breesmas. Bet schi waldiba nenodibinajàs: Rebbeks un Bertenos tapa apzeetinati un nodoti teesai. Schurdans atkal aisbehdsa us Marseku un wina beedri isklihda us wiseem wehjeem. Awinjona uselpoja weeglaki.

No ta laika bij pagahjuschi diwi gadi. Dumposchanàs wilkàs weenmehr us preekschu. 21. janwarî kehnina walsts bij apgahsta un tàs weetâ eestahjàs republika.

Schurdans bij Awinjonâ atkal par waldneeku, bet ilgi nepastahweja; winu peespeeda behgt kahds kara wirsneeks Agrikols Muro.

1793. gadâ, julija mehnesî, winsch aislaidàs us Parisi, meklet apfardsibas pee Robespjera. Wina draugi eegrosija to leetu tà, ka konwents isdewa raksitu, apzeetinat Agrikolu Muro kà tauschu mussnataju. Nu Schurdans jautrs dewàs atpakal,

lai pats fawàm rokam wajataju apzeetinato. Winſch brauza ar paſtu. Lionas pilſehtai, kur negribeja laudim rahditees, winſch iſbrauza laimigi zauri. Sche winſch agrak ar kahdeem 12 beedreem bij konterbandi wedis, iſlaupijis baſnizas un kloſterus, kamehr tizis fanemts. Winam bij nahwe nospreeſta; bet mahte winu iſpirka no zeetumfarga ar reekuſchu ſelta. Nahkamâ pilſehtâ Walenſâ winu faſtapa kahds draugs un peeſpeeda tur par nakti palikt.

Kad winſch nonahza Awinjonâ, Agrikols Muro jau bij ſawangots un aiſweſts uſ Pariſi.

Tagad winſch eeſahka atkal waldat. Giljotina*) atkal gahja pilnâ ſpehkâ; laudis beſ wainas, beſ eemeſla tapa fanemti un nokauti. Kahdas breeſmas ellifkais ſwehrs wehl nenodarija ſawâ waldibas laikâ, kad teeſnefchu pahrſwars ſtahweja wina puſê, nemaſ naw wajadſigs un taiſnibu fakot — naw ari eeſpehjams aprakſtit.

Pamaſam winſch eedraudſejàs ar muiſchneekeem, pirka no teem apakſch zenas ſemes gabalus un atkal pahrdewa par augſtàm zenam. Tà winſch palika bagats un ſenee naidneeki tapa wina draugi; pagahjiba bij aiſmirſta un winſch gahja ar wiſeem roku rokâ. Par waldibu tas neko wairs neiſtaiſija un konwentu fahka neewat un apſmeet. Buhdams naudas kahrigs tas ar Beduana meeſtina rojaliſteem notaiſija lihgumu: par 25000 liru uſnemtees kara pulka wadiſchanu pret republiku. Naudu winſch fanehma gan, bet nolihguma wis netureja. To wiſu ſinaja Natapjola, fekodama tam wiſôs fokôs, lai waretu wihru kur kert un nogahſt. Bet Schurdans nebaidijàs ne no ka. Bihſtamakais eenaidneeks, Agrikols Muro, ſtahweja arween wehl apzeetinats; tas gan rakſtija wehſtuli pakal wehſtulei Robeſpjeram, iſſkaidrodams ſawu newainibu un Schurdana wiltibu, bet Robeſpjers neka nedarija preekſch wina apſchehlofchanas.

Te kahdâ deenâ Awinjonâ eenahza ſina, ka konwenta lozeklis wirskonſuls Menje buhſchot eeraſtees Awinjonâ kà daſchadu noſeedſibu iſmekletajs, meera un kahrtibas nodibinatajs.

Tas Schurdanu ne maſumu fatreeza un wehl wairak tadehl, ka tanî paſchâ deenâ fuhtnim wajadſeja eeraſtees. Winſch wareja apmeerinatees tikai ar to, ka nodomaja eet pirmais no wiſas

*) Maſchina, ar kuru galwas nozirta.

pilsehtas suhtnim preti un israhditees wina azîs par taisnu waldneeku. Pulksten 12 winsch sehdàs sirgâ un aissahja pahrskatit kara pulku, kas stahweja lehgerî ahrpus pilsehtas.

„Par kahdeem winsch muhs tur, schis Parisseetis?“ winsch eelaidas runâ ar porutschiku Schozi.

„Kadehl winu suhta schurp, komandeer?“ tas jautaja. „Ko winsch war darit laba laudim? Mehs, kà rahdas, esam darijuschi wisu, ko warejam.“

„Samaitàs tikai, wairak neko. Pahrraudsiba, sinams, man peedereja, newis zitam, swescham.“

Tik ko schee wahrdi bij israunati, ka tahlumâ parahdijàs pasta rati.

„Weetâs!“ wirsneeks komandeja.

Wiss bija kahrtibâ. Bungas sahka duhkt un rihbet un peèz pahris minutem ekipascha peetureja pee lehgera un is winas iskahpa gadus 35 wezs kungs, gudru, bahrgu gihmi un stingreem skateeneem. Winsch bij gehrbees kà wisi konwenta lozekli: garôs swahrkôs ar platu apkakli, sahbakôs un leelu puschki pee zepures.

„Waj tu muischneeks Menje?“ Schurdans winam nostahjàs preti.

„Un kas tu?“ schis jautaja.

„Schurdans, schandarmu korpusa komandeers un tapehz man ir pilnwara, saņemt tewi Awinjonâ.“

Suhtnis eebrauza pilsehtâ.

X.

Kahdas deenas bij pagahjuschas.

Ap pulkst. 5 Menje sehdeja kahdâ sawa noihreta dsihwokla sahlê pee galda, kursch bij apkrauts daschadeem rakstteem un wehstulem. Pabrihscham winsch pazehlàs, atwehra sahnistabas durwis, kur strahdaja wina sekretari, nodewa teem kahdus rakstus lihds ar pawehlem, greesàs atpakal un sehdàs atkal pee darba. Te winsch panehma kahdu beesu wehstuli, atplehsa un sahka to lasit: tas bij Schurdana apsuhdsibas raksts, eesneegts no daschem Awinjonas pilsoneem. Tajâ bij gaischi isteiktas wisas Schurdana negehlibas un breesmu darbi un pasemigi luhgts wirskonsuls, atswabinat Awinjonu no breesmoņa. „Tu esi taisns un no

ļaudim mihlets," rakſta beigâs bij lakams. „Tew ir peenahkums, eeweſt likumigu waldibu un ļaudis tew war palihdſet ſchaî gruhtâ darbâ. Leekam uſ tewi wiſas ſawas zeribas un gaidam no tewis taiſnas teeſas."

Pirms wehl winſch to leetu bij pahrdomajis, atwehrâs durwis un kahds ſekretars peenahzis ſinoja: „Konſula kungs, tewi wehlas redſet kahda ſeeweete. Stahſta, ka ſche atnahkuſe jau trefcho reiſi — un warot Tew paſinot ko ļoti ſwarigu."

„Lai ari eenahk."

Sekretars iſgahja un drihſ atgreeſâs atpakaļ ar kahdu ſeeweeti.

„Waj tu teeſcham eſi muiſchneeks Menje?" wiņa pagreeſâs pret ſuhtni.

„Ja, es tas eſmu," ſchis atbildeja.

„Es wehlos ar tewi runat, bet tikai weenatnê."

Menje wehleja ſekretaram atkahptees. Tad nepaſihſtamâ norahwa galwas ſegu, kas lihdſ tam apklahja wiņas gihmiti un ſuhtnis eeraudſija jaunu, ſkaiſtu ſeeweeti.

„Gataws uſklauſit tewi, pilſone," winſch mihkſti teiza. „Bet ſaki man wiſpirms ſawu wahrdu.

„Mani ſauz Ratapjolu," wiņa atbildeja.

Schis wahrds konſulam nebij paſihſtams.

„Man tika ſazits, ka tu atnahzis, lai taiſniba un ſchehlaſtiba walditu Awiņjonâ. Tadehļ es atnahzu nodot Tew weenu iſ ļaunakajeem tautas naidneekeem."

„Wiņa wahrds?"

„Winſch ir eewedis bailes un breeſmas Awiņjonâ. Winſch pahrdewâs rojaliſteem, bet, panehmis no wineem nolihgto ſumu, neiſpildija apnehmumos."

„Bet ſaki man tatſchu wiņa wahrdu."

„Awiņjona ſauz winu par Schurdanu. Schurdans ir ſodu pelnijis, to tew war teikt katrs pilſonis. Zik winſch newainigu zilweku naw nokahwis, to ſin weens weenigs Deews, zilwekeem tee naw ſakkaitami. Ari mani gribeja nokaut, bet man brihniſchkigâ wihſê iſdewâs glahbtees. Beſ tam winſch pahrdewis konwenta ſemes gabalus un nekuſtamu ihpaſchumu."

„Waj tew ir uſ wiſu to kahdi peerahdijumi?"

„Ne."

„Kâ tad es waru tew tizet."

„Iſtaujà paſchu Schurdanu.“

„Winſch wiſu to atſpehkos.“

„Pret mani? Naw eeſpehjams!“

„Waj eſi meerâ, ka winu iſtirdu tawâ klahtbuhtnê?“

„Es luhdſu, lai to daritu.“

„Nu labi!“ Menje iſgahja pee ſekretareem un weenam no teem kahdu pawehli uſdewis, greeſàs atpakaļ un ſahka rakſtit.

Pehz ſtundas zetorkſchņa ſekretars bij atpakaļ.

„Komandeers ſche,“ tas ſinoja.

Tad Menje pagreeſàs pret Natapjolu un parahdija tai durwis blakus iſtabâ, ſazidams:

„Ee=ej tikmehr tur. Tu dſirdeſi muhſu ſarunu. Es tewi paſaukſchu, kad buhſi wajadſiga.“

Kad Natapjola aiſ durwim bij paſlehpuſès, tad ſuhtnis wehleja ſekretaram eelaiſt Schurdanu.

Tas eenahza.

„Kad tu ſuhtiji pehz manis,“ winſch ſkaļi eeſahka, „tad es paſchlaik biju gataws, ſchurp nahkt, jo man ir tew japaſino ļoti ſwarigas leetas.“

„Teiz!“ Menje atbildeja auksti.

„Beduanas meeſtinâ uſturas rojaliſti, winu preekſchneeks de Mokers nodomajis dſiht wefalu armiju pret republikas karaſpehku.“

„Kur to wiſu dabuji ſinat?“

„Wini bij nodomajuſchi peedahwat man armijas wadibu.“

„Un tu atſazijees?“

„Atſazijos! Waj tad tu ſchaubees?“

„Es jau neſchaubos. Ko tu wehl dabuji ſinat?“

„Grafu ſabeedribâ daudſ ļaudſchu, kas tirgojas ar konwenta ihpaſchumu.“

„Wini tew ſinami?“

„Sche faraksts.“ Schurdans padewa garu lokſni. Menje paņehma papiru. Ahtri winſch lokſni pahrſkatija un tad pret Schurdanu pagreeſees eeſauzàs:

„Nodewejs! Maſ wehl ar to, ka nodewi republiku, nododi wehl ſawus draugus, kas tewi konwentâ aiſſtahw... negantneeks!...“

No bailem un brihnumeem Schurdans palika kà peenaglots.

„Tu ſaņehmi no rojaliſteem 25,000 liru," ſuhtnis turpinaja, nolihgſtot par kara ſpehka wadoni, tu tirgojees ar tautas ihpaſchumu."

„Kas eedroſchinas mani ar to apwainot?"

„Es!" kahda balſs atſkaneja aiſ wiņa.

Schurdans apgreeſàs, uſ kabinetes fleegſchņa ſtahweja Ratapjola.

„Schis zilweks," wiņa rahdija uſ Schurdanu, „flepkawa, laupitajs un nodewejs; wiſa wiņa dſihwe ir noſeedſibas pilna."

„Melo, nolahdetà!" Schurdans ſchņahza.

„Noteeſà muhs, ſuhtni; noteeſà ar nahwi to, kas melo."

Suhtnis gan bij pahrleezinats, ka Schurdans pelnijis apwainojumu, bet baidijàs pats no ſawas galwas ween wiņu apzeetinat, tadèl teiza:

„Ratapjol, tu nupat teizi: „Noteeſà ar nahwi to, kas melo." Waj eſi gatawa, ſchos wahrdus darbos iſpildit?

„Ja, ſuhtni."

„Labi. No ſchàs minutes par jums abeem ir mahjas areſts. Stingri aiſleedſu jums no mahjas ne ſoļa neiſeet, kamèr atkal faukſchu preekſchâ. Buhſat ſem ſtingras wakts."

„Es, tehwijas glahbejs, lai eſot ſem wakts!" wiņu pahrtrauza Schurdans.

„Ja buhſi newainigs, tad tapſi attaiſnots un tawi apſuhdſetaji ſaņems ſodu."

Schurdanam wajadſeja paſemotees. Winſch iſgahja diwu ſaldatu apſardſibâ.

„Suhtni," Ratapjola tad pagreeſàs pret wiņu, „es dſihwoju Wilņewâ. Ja tu praſi, lai es neiſeetu no pilſehtas, tad leez mani zeetumâ, jo man naw mahjas weetas Awiņjonâ."

„Waj tew ir behrni?" Menje jautaja.

„Weena meita."

„Es negribu behrnu mozit. Redſu, ka eſi taiſnibu uſrahdijuſe, ej mahjâ un gaidi, kamehr tewi faukſchu."

Ratapjola aiſgahja.

Bet Schurdans, kà elle fadufmots un ſatrakots, ſoļoja pa Awiņjonas eelam.

„Wehl es atreebſchos wiņeem," winſch ruhza.

„Negodneeze nodewa mani un ſchis ari notizeja." Un wiņa galwâ eeperinajàs jauns plans: wajadſeja tikai falaſit ſchan-

darmus un winu apfardsibâ iseet no Awinjonas. Winsch gahja us kasarmu. Wakts nomanija winu domas un stahjàs tam preekschâ.

„Tu dsirdeji, kahdu pawehli mums usdewa fuhtnis. Par tewi mums jaatbild ar muhsu paschu galwam un tadehl jaw eepreeksch sakam: pee pirmà mehginajuma behgt, buhsi us weetas pagalam.“

Neko darit, wajadseja padotees.

Sawâ dsihwoklî nonahzis, winsch, lai rembetu warenàs dusmas, pawehleja tuhlin atnest kahdas pudeles wihna. Tikmehr Menje, kas patlaban sagatawojàs raksit us Parisi pehz jaunàm pawehlem, peenehma jaunu weesi — Agrikolu Muro.

Pehz peezu mehnescha ilgas apzeetinaschanas, pehdejam tatschu bij laimejees tapt brihwam. Ar sawàm wehstulem tas bij peerahdijis sawu newainibu un sawu apwainotaju Schurdanu usrahdijis par noseedsneeku. Tagad winsch atnesa no Roberspjera pawehli, apzeetinat warmahku. Abu karsto tehwijas draugu saruna, kas wilkàs lihds rihta gaismai, pahrspreeda Schurdana neapskauschamo likteni.

Pulksten peezôs rihtâ, kad wehl pilsehta guleja, Schurdans tapa saseets un eeslodsits zeetumâ. Kad wehsts par scho swarigo notikumu isplahtijàs pa Awinjonu, wisa pilsehta apsweiza to weenprahtigeem preeka un atswabinaschanas sauzeeneem; Menje wahrds ar leelàm gawilem gahja no weenas mutes otrâ.

Awinjonas teesneschi newareja noteesat Schurdanu, kas tik dauds posta pilsehtai darijis, tadehl winu aisdsina us Parisi.

Bet Schurdanu tas nebuht nenoskumdinaja, turpreti winu eelihgsmoja, jo zereja ar draugu palihdsibu atswabinatees no wangibas; ja, winsch nekaunejàs wehl us teem draugeem zeret, kurus Menje'am bij usdewis kà konwenta semes gabalu pahrdewejus.

„Grib mani pasudinat, bet gan pasudis paschi,“ winsch meerinajàs.

Ar tahdàm zeribam winsch eebrauza Parisê. Tuhlin winsch lika westees Roberspjera preekschâ un luhdsa no ta apschehloschanas.

„Ja buhsi newainigs, nekas kauns tew nenotiks,“ waldneeks tam atbildeja. „Leeta taps ismekleta smalki.“ Turklat Robespjers atwehleja tam us sawa rehkina zelot un tà tad Schurdans, diwu schandarmu apfardsibâ, zeloja no weenas pilsehtas us otru.

XI.

Tà bij pagahjuſchi aſtoni mehneſchi. Schurdans nu bij Liſenbergâ apzeetinats un ſehdeja zeetumâ. Winſch ſuhtija wehſtuli pakal wehſtulei Robeſpjeram — atbilde tomehr nenahza. Tomehr wehl tas neſaudeja duhſchu. „Wini nedrihkſtès weſt mani pee teeſas," winſch runaja pee ſewis. „Eſmu weenmehr zeenits un godats bijis, wiſi tura mani par leelako tehwijas draugu un tà tad man ir teeſibas zeret uſ glahbſchanos."

Liſenbergâ bij daudſ zeetumneeku.

Winus deenâ laida jaukajâ pils dahrſâ paſtaigatees, kur tee pawadija laiku pat deeſgan jautri.

Schurdans gribeja kahdeem tuwotees, bet wiſi atkahpàs no wina, negribedami ne wahrda ar to pahrmiht. Tà winam tur nebij neweena beedra; winſch neatrada ne zeenibas, ne lihdſjuhtibas.

Pehz pusdeenas, 25. majâ, Schurdans ſehdeja zeetumſahlê. Garam winam ſoloja gan puhlôs, gan pahrôs ſkaiſtas dahmas ar jauneem ſmalkeem kungeem. Wiſi winu uſluhkoja nizinoſchi, apſmejoſchi, peeſobojoſchi un winſch pawadija tos ſkaudigeem ſkateeneem. Winſch labpraht gribeja buht jautrs un lihgſms, bet winu padaudſ noſpeeda tumſchas domas. Winſch mehginaja tàs aiſdſiht, bet tas neiſdewàs; tumſchas domas nebij ne aiſdſenamas, ne iſnihzinamas. Winſch bija jaw daudſ noſchkuzis meeſàs un wina gihmis metàs arween tumſchaks un tumſchaks.

Deena bij gaiſcha un winas ſpoſchums atſpihdeja ari Schurdana ſirdî: winâ uſmodàs atkal kahdas zeribas. Luhk, pehz kahdàm deenam winſch atkal buhs brihws, atreebs ſawam nolahdamam eenaidneekam Menje un atkal peedſihwos pirmo godu un laimibu.

Te wina domas pahrtrauza kahda ſweſcha bahrga balſs, ſaukdama wina wahrdu. Winſch nodrebedams pagreeſàs uſ to puſi: wina preekſchâ ſtahweja priſtaws. Schurdans iſbijees winu uſſkatija.

„Schurdan," priſtaws eeſahka „fataiſees atſtaht Liſenburgu, tu tapſi ſchodeen pahrweſts uſ Konferſcheru."

„Kadehl?“

„Sawâ laikâ dabuſi wiſu ſinat, un tagad pahrlaſi, luhk, ſchito,“ priſtaws winam paſneedſa waldibas rakſtu.

Schurdans atplehta papira lokſni un nobahleja: tur bij lakami ſchee wahrdi:

„Matweja Schurdana apwainoſchanas rakſts.“

Schurdans peelika drebofchu roku pee peeres — tajâ metàs aukſtas ſweedru lahſes. Galwa greeſàs un azis aptumſchojàs, tomehr winſch ſahka laſit rokàs drebofcho dokumentu. Apwainoſchanas akts ſihkumâ aprakſtija wiſas wina noſeedſibas, kas notikuſchas pat wina jaunibas gadôs. Gaiſmâ bij wiſs nahzis un tà wiſam ſakrahjotees, fods bij neiſbehgams.

Taî paſchâ wakarâ winu aiſweda uſ Konferſcheru. Otrâ deenâ winam wajadſeja ſtahtees teeſas preekſchâ. Winu tur aiſweda kà praſtu noſeedſneeku. Zeribas bij tikai weenas: kahdâ ihſâ dedſigâ runâ atſpehkot apwainojumus un uſrahdit ſawus nopelnus tehwijas apſardſibas ſinâ. Winſch tureja ſawu runu, bet ta bija tihri neeziga pret prokurora wahrdeem.

„Peefehdetaji kungi,“ pehdejais ſkaki teiza, „neaiſmirſtat, ka ſchis zilweks ir bijis noſeedſneeks, laundaris, ſaglis un laupitajs.“

Pehz ihſas apſpreeſchanas Schurdanam tapa nahwes fods nofpreeſts.

„Tas ir negodigi,“ noteefatais eefauzàs. „Juhs iſleekat newainigas aſinis, winas tezès pàr jums un juhſu behrneem.“

„Eſat meerâ!“ winu peefehdetaji apſauza.

Nolaſija ſpreedumu un Schurdanu bahlu un kà beſ famanas iſwilka ahrâ no teeſas ſahles. Spreedumu wajadſeja iſpildit pulkſten tſchetrôs.

Pulkſtens noſita jaw trihs. Schurdanam wairs atlika dſihwot tikai weena ſtunda. Lihdſ ar winu zeetuma ſahlê atradàs ari ziti uſ nahwi noteefatee. Winus ſtiprinaja tiziba un meerinaja zeribas. Wini mihleja Deewu un zilwekus, raudaja un luhdſa Deewu. Bet Schurdanam nebija tizibas. Winſch newareja un neprata Deewu luhgt. Luhgſchanas, kuras mahte

maſam bij mahzijuſe un kuras peeaudſis ne weenreiſ neatkahrtoja, bij pawiſam aiſmirſis.

Sirdsapſiņa winu mozija — winu beedinaja newainigo iſleetàs aſinis — winam nahza ſchaufchalas. Winſch redſeja wiſus ſawus mozekļus, gribeja aiſdſiht breefmigo ſkatu — bet newareja. Newiļot uſmahzàs jautajums: „Bet kà buhs winâ paſaulê, kas notiks ar mani? Waj ir ari elle un paradiſe?“ Gara azim parahdijàs elles breefmas ar wiſeem mozifchanas rihkeem; winſch ſajuta wiſas tàs breefmas. Winſch kauza, iſ wiņa kruhtim iſwehlàs iſſamiſchanas waimanas, winſch plehſa matus, daudſija galwu pee ſeenas un palika kà ahrprahtigs. Wiņa iſbijuſchees beedri gribeja iſeet, luhdſa zeetuma ſargam, lai winus pahrweſtu zitâ iſtabâ. Bet winſch luhdſa, lai wini paleekot, winam bij breefmigi, buht weenam. „Negribu mirt!“ winſch kleedſa. „Nepadoſchos ſaweem eenaidneekeem! Wihnu! Wihnu!“ Winſch dewàs uſ durwim.

Anahza zeetumſargs.

„Mani moza ſlahpes. Dod man drihſi labako wihnu! Es aiſmakſaſchu par to!“

Schurdana wehlefchanàs tapa iſpildita, winam padewa 3 pudeles wihna, un winſch aiſmakſaja par tàm 50 liru. Pehz deſmit minutem pudeles bij iſtukſchotas un winſch praſija otras trihs. Mehrkis bij ſafneegts: winſch peedſehràs. Wiņa bahlee waigi tapa ſarkani, azis uſleeſmoja un mehle palika mihkſtaka. Pehz brihtiņa winſch uſkrita ſwilpedams uſ benka un apmeerinats eemiga. Durwis atwehràs un iſtabâ eenahza bendes.

Seeweetes eekleedſàs.

„Pusduzis!“ bende ſakkaitija. „Nu, pee darba!“

Noteeſatos pahrgehrba mirſtamâs drehbês; tee nokrita uſ zeļeem un ſahka luhgt Deewu.

Aiſmigufcho Schurdanu modinaja. Winſch nomurminaja ko nebuht un atkal aiſmiga.

„Peedſerees, maita! Nomirs meegâ... nu, jo labak preekſch wiņa!“ kahds bende teiza un norahwis tam zepuri, kahka apgreeſt matus.

„Nu tagad tik zeļâ.“

Pagalmâ ſtahweja noſeedſneeku rati. Noteefatos iſweda un eefehdinaja ratôs; tee kahka kuſtetees uſ noteefafchanas weetu.

Schurdans wehl guleja.

Bija jauka maija mehneſcha deena.

Debeſis bij ſkaidras un dabai jaunu dſihwibu eedweſdamee faules ſtari laiſtitees laiſtijàs Senas ſaļajôs kalnôs.

Tanî puſê koki ſaļoja wiſâ ſawâ pawafaras kofchumâ. Gahjeens lehni wilkàs uſ Senas kalneem. Wiņu pawadija leels kauſchu pulks lamajot un apſpļaudot noſeedſneekus.

Rau, kur rewoluzijas laukums! Rati apſtahjàs — bij peebraukts. Tos apſweizinaja ſmilkſtefchana, lamafchanàs un uſwaras fauzeeni.

Schis trokſnis uſmodinaja Schurdanu. Iſbijees winſch apſkatija wilnojofchos kauſchu puhļi, kas kà ſatrakota juhra kuſtejàs, un nolehza no rateem, it kà gribedams iſbehgt, bet tapa fakerts un weſts lihdſ ar ziteem noteefateem uſ ſoda weetu.

„Es negribu mirt! Es eſmu tautas draugs! Mani nodewa muiſchneeki!...“ winſch kleedſa iſmiſis, raudamees iſ bendu ſtipràm rokam. Bet wiņa neweens neuſklauſijàs: kauſchu pulka kleegfchanâ un kaukſchanâ paſuda wiņa kleedſeeni. Un bija ari pa wehlu: atkaneja generała Genrio ſkaļa komanda un Schurdanu uſwilka pirmo uſ ſchafota. Samaņa atgreeſàs: — winſch redſeja breefmigos nahwes eerotſchus.

„Es eſmu newainigs!“ winſch waimanaja.

„Duhſchigee patrioti! Es eſmu juhſu! Es eenehmu Baſtiliju! . . . Es nozirtu komandeeram galwu! Es eſmu Schurdans! Es iſtihriju Awiņjonu no muiſchneekeem! . . . Es! . . .“

Uſ wiņa iſkaltuſchàm luhpam parahdijàs putas, wiņſch ruhza kà nikns ſwehrs, plehſa drehbes, koda un ſkrahpeja bendem.

„Gahſchat ſemê, ſehni!“ kahda balſs publikâ kleedſa. Un Schurdans wehl nepaguwa atjehgtees, ka wiņu ſafehja un nogahſa uſ ſchafota.

Minuti wehlak wiņa galwa nolehza pee ſchafotas pakahpeeneem. Trujlefka torņa upuri pehdigi bij atreebti.